

ШЕЛТЕР ДЛЯ ЛГБТ-ЛЮДЕЙ В УКРАЇНІ

ПЕРЕДМОВА

Проект «Шелтер» був створений у червні 2014 року в місті Київ, у зв'язку з ситуацією, що склалася в країні. До організації «Інсайт» почали звертатися люди із проханням допомогти виїхати зі Східних регіонів країни і Криму. Наша місія полягала у наданні тимчасового житла і допомоги ЛГБТ (лесбійкам, геям, бісексуальним та трансгендерним людям) переселенцям/-кам із зони військового конфлікту і окупованих територій (Східна Україна і АР Крим). В рамках проекту «Шелтер», з квітня 2016 роки нами також розглядалися заявки на надання допомоги ЛГБТ-людям, які опинилися в інших складних життєвих ситуаціях.

Наш проект працював до вересня 2019 року. Час минав і ми зрозуміли, що шелтер виконав свою функцію по допомозі ЛГБТ-переселенцям/-кам. Окрім цього, на жаль, ми не мали необхідних фінансових ресурсів для продовження даного проекту. Проте «Шелтер» став дійсно унікальним для України проектом і ми хотіли б поділитися історіями його мешканців/-ок та своїм досвідом.

Шелтер – це 4-кімнатна квартира, у якій могли проживати 6 осіб (але було і 8-9). За весь час існування проекту через шелтер пройшло 115 осіб. За час перебування в шелтері людина соціалізувалася в місті, займалася пошуками роботи, житла, заводила нові знайомства, знаходила коло спілкування. Ми визначили 3 місяці як достатній термін для адаптації (бували випадки, коли люди від'їжджали за місяць або два, кому як пощастило). Навесні 2016 роки ми розширили фокус і почали приймати заявки людей з числа ЛГБТК-спільноти, що опинилися в складній життєвій ситуації, тих, кого виганяли з дому, з роботи, або не виплачували зарплату, хто залишилися без засобів існування. Таких заявок ставало все більше. Причини різні, але в основному вони пов'язані з гомофобією та трансфобією. Люди, які потрапляли в шелтер, мають абсолютно різні професії (наприклад: інженер залізничних швидкісних шляхів, інженер з ЖЕКу, кухар, масажистка, мануальний-терапевт, і т.д.).

5 РОКІВ

**1 15 МЕШКАНЦІВ
ТА МЕШКАНОК**

ЯКІ ПОСЛУГИ НАДАВАВ ПРОЄКТ ШЕЛТЕР:

Перш за все, це безкоштовне проживання терміном від 1 до 3 місяців (деякі випадки розглядалися індивідуально та обговорювалися), ми закуповували щомісяця проїзні документи, продукти харчування, побутову хімію, ліки для аптечки. Організація надавала для проживаючих юридичні та психологічні консультації з нашими спеціаліста/-ками, також була доступною платформа з заходами, відкритими для відвідування.

Проект «Шелтер» існував майже 5 років і за час його роботи нам часто доводилося чути питання про те, чому ми надаємо тимчасове житло саме цій групі і навіщо її виділяти серед інших переселенців.

ВІДПОВІДАЄМО:

ЛГБТ-люди є вразливою групою, представники/-ці якої часто стикаються з проявами гомофобії і трансфобії, включаючи дискримінацію і злочини на ґрунті ненависті. ЛГБТ-людям складно адаптуватися в ситуації, коли вони змушені жити в одному просторі разом з іншими переселенцями, серед яких можуть бути гомофобні і трансфобні люди. ЛГБТ в такій ситуації змушені

приховувати правду про своє особисте життя та/або ідентичність і прикидатися гетеросексуалами та/або цисгендерами, і це є додатковим чинником, що викликає стрес, який вони і так відчують як люди, які втекли із зони військового конфлікту. Висновок про гомосексуальність/трансгендерність людини, зроблений на підставі його/її зовнішнього вигляду, манери поведінки і т.д., може викликати неприйняття оточення і конфлікти з сусідами по притулку/місцю тимчасового проживання. Також це може наражати їх на небезпеку фізичного насильства.

Трансгендерні люди стикаються з додатковими труднощами через невідповідність документів, що посвідчують особу, їх зовнішності та ідентичності. У населених пунктах, що знаходяться під контролем сил самопроголошених республік, це стає фактором високого ризику для безпеки і навіть може створювати загрозу життю трансгендерним людям, оскільки на кожному блокпості вони повинні пред'являти документи, і якщо документи викликають сумнів, людину можуть затримати, задіяти на примусових роботах, а при розкритті статусу людини, можливий прояв насильства на ґрунті трансфобії. При виїзді з окупованих територій, виникають проблеми з пред'явленням документів українським військовим і прикордонникам, які також з підозрою ставляться до людей з «сумнівними документами».

Ми чули чимало коментарів, у тому числі і від представників/-ниць правозахисних та ЛГБТ-організацій, приблизно такого змісту: мовляв, в чому

ЖИТЛО

**ПСИХОЛОГІЧНА
ДОПОМОГА**

ПРОДУКТИ

**ЮРИДИЧНА
ДОПОМОГА**

проблема, нехай одягнуться у відповідності з паспортною статтю і їдуть, не афішуючи свою ідентичність. Ми припускаємо, що дані коментарі обумовлені нерозумінням серйозності проблеми. Для значної частини трансгендерних людей, які вже тривалий час перебувають на гормональній терапії, спроба «відповідати» статі, вказаній в документах, не призводить ні до чого, крім звинувачень в підробці або крадіжці документів, оскільки їхня зовнішність, зокрема, вторинні статеві ознаки, овоłosіння на обличчі, голос, фігура і т. д. однозначно виглядають як характерні для осіб «протилежної» статі.

Трансгендерним людям, яким вдалося виїхати із зони військового конфлікту, складно знайти притулок, в якому вони б не піддавалися, як мінімум, ризику вислуховувати трансфобні образи з боку сусідів і т. д. Також, через невідповідність документів, таким людям набагато складніше знайти роботу (роботодавці, як правило, відмовляють, як тільки бачать паспорт), орендувати житло, зареєструватися за місцем проживання і т. д.

Знаючи про ці складнощі, ми і вирішили створити шелтер для ЛГБТ – безпечне місце, в якому люди можуть жити протягом трьох місяців в сприятливому середовищі, без принижень для їхньої честі і гідності, можуть отримувати необхідну допомогу, психологічні та юридичні консультації, допомогу в пошуку роботи.

ГЕОГРАФІЯ МЕШКАНЦІВ/-ОК ШЕЛТЕРУ

ЗАПОРІЖЖЯ
ХАРКІВ
ЧЕРНІГІВ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬК
КИЇВ
ДНІПРО
ЛЬВІВ
ЧЕРКАСИ

РОСІЯ
ГРУЗІЯ
ТАДЖИКІСТАН

ДОНЕЦЬК
ЛУГАНСЬК
СІМФЕРОПОЛЬ
ТОРЕЦЬК
МАКІЇВКА
ЕНАКІЄВЕ

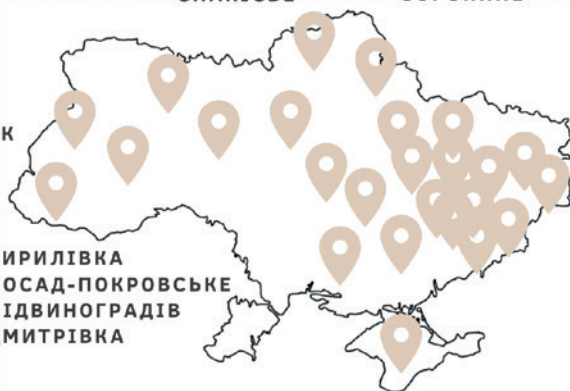
ХРУСТАЛЬНИЙ
МАНГУШ
АНДРІЇВКА
НИЖНЯ КРИНКА
МИКОЛАЇВКА
СОРОКИНЕ

СТАРОБЕШЕВЕ
УКРАЇНСЬК
СНІЖНЕ
САБІВКА

МОСПИНЕ
ХАРЦИЗЬК
ЯСИНУВАТА
МАРІУПОЛЬ

КРИВИЙ РІГ
КОРОСТИШІВ
ГЛУХІВ
ПАВЛОГРАД
НІКОПОЛЬ
ІЗЮМ

КИРИЛІВКА
ПОСАД-ПОКРОВСЬКЕ
ПІДВИНОГРАДІВ
ДМИТРІВКА

З ЯКИМИ ПРОБЛЕМАМИ ЗІШТОВХУЮТЬСЯ ПЕРЕСЕЛЕНЦІ/-КИ ІЗ ЛГБТ-СПІЛЬНОТИ, ПЕРЕЇЗДЖАЮЧИ З ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ?

Труднощі з пошуком роботи, труднощі з подальшою орендою житла, у зв'язку з їхньою пропискою, трансфобією і гомофобією при влаштуванні на роботу.

ЧОМУ ПЕРЕСЕЛЕНЦІ/-КИ ІЗ ЛГБТ-СПІЛЬНОТИ ВИЇЗДЖАЮТЬ З ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ? (відповідно до їхніх розповідей та повідомлень)

Небезпечне місце проживання, відсутність роботи / відповідно і засобів для існування / безперспективність / не підтримують політику чинної влади на окупованих територіях, прийняття цією ж владою гомофобних законів, що переслідують людей на ґрунті їхньої сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності, прямі погрози від сторонніх осіб тощо.

Окремий шелтер для ЛГБТ-людей буде потрібним до того часу, поки у нашому суспільстві існуватиме гомофобія і трансфобія.

Отже, за час свого існування шелтер зміг прийняти 115 людей. Найбільше серед них – гомосексуальних та бісексуальних чоловіків, трохи менше – лесбійок та бісексуальних жінок, а також трансгендерних людей (включно із небінарними).

Також у шелтері проживали люди із інших країн, з Грузії – три людини, з Росії – одна, з Таджикистану – одна людина. Ми не змогли прийняти у шелтері близько 15-20 людей, оскільки мали обмежений фінансовий ресурс.

Громадська організація «Інсайт» дякує усім партнерам і колегам, людям зі спільноти і просто небайдужим людям, які змогли надати свою допомогу на різних етапах проекту. Люди віддавали нам постільну білизну, подушки, ковдри, одяг та взуття, засоби гігієни. Ми неймовірно вдячні усім, хто допомагали нам протягом усіх цих років.

Команда Громадської організації «Інсайт»

ОЛЬГА ОЛЬШАНСЬКА, координаторка проекту «Шелтер»

Я була членкинею організації та активною волонтеркою від початку створення організації. Я не працювала в офісі, в організації був дуже маленький штат. Від Олени (прим. ред. – Олена Шевченко, голова громадської організації «Інсайт») я дізналася про те, що почали надходити повідомлення від трансгендерних людей з Донецька та з Криму, які хотіли поїхати в більш безпечну частину країни. Вони почали шукати варіанти та звернулися в «Інсайт». Було вирішено, що ми можемо спробувати допомогти більшій кількості людей зі спільноти.

Ідея шелтеру як проекту існувала безпосередньо із часу заснування організації, ми завжди хотіли відкрити шелтер для підлітків, яких виганяють з дому з причин гомофобії та трансфобії. Тобто, ми завжди мріяли про такий проєкт, проте, на жаль, ми не могли знайти для нього фінансування та загалом з юридичної точки зору це було доволі складно реалізувати.

У 2014 році ГО «Інсайт» відкрила проєкт, спрямований не лише на те, щоб допомогти цим кільком людям, які звернулися, але і взагалі допомогти більшій кількості людей.

Ми поговорили з Оленою, і вона, знаючи, що в мене є досвід ведення різних проєктів, сказала, що краще за мене ніхто не впорається із шелтером, і запросила мене координувати проєкт в «Інсайті». На той час у мене був власний бізнес і протягом перших півтора року я поєднувала свою власну справу та роботу в організації. Я завжди вважала, що дуже важливо займатися благодійністю і допомагати людям не лише пафосними словами, але реальними діями: наприклад, допомогти із житлом, з базовими речима, які потрібні людині що тікає з небезпечного місця, допомогти соціалізуватися. Власне, через це я і поїхала приймати на координацію цього проєкту.

У мене були задачі, які потрібно виконати перш за все. Перше: знайти місце для шелтеру. Ми обговорювали це, що це може бути квартира або дім. Я відвідала дуже багато місць, їздили також мої колежанки, і будинок ми дивилися, і все, що завгодно. Проте нам не вдавалося нічого знайти, оскільки, коли люди дізнавалися, що там будуть жити шестеро або семеро людей, і що взагалі ми ЛГБТ-організація (я цього не приховувала і казала одразу), вони одразу припиняли із нами контактувати. Потім, десь через два-три тижні щоденних пошуків ми знайшли 4-кімнатну квартиру. Власнику було все одно, оскільки це був його бізнес і він мав кілька квартир для здачі. Він знав, що ми за організація і хто там житиме. Усі роки шелтер знаходився у цій квартирі.

“

**ЯКБИ МЕНЕ ЗАПИТАЛИ:
А ТИ ЗРОБИЛА Б ТАКИЙ ПРОЄКТ ЩЕ РАЗ?**

Я СКАЗАЛА: ТАК, Я ЗРОБИЛА Б.

”

ОЛЬГА ОЛЬШАНСЬКА

У квартирі майже нічого не було. Усе необхідне я купувала на OLX, писала пости з проханням про допомогу. Люди зі спільноти/ колеги з інших ГО приносили нам речі, дехто віддавали свої меблі. Одного разу до нас приїхала одна з наших донорок та подарувала ноутбук для шелтеру. Такі дні були насичені у мене, я займалася підготовкою шелтеру десь місяць. Часто ми в офісі самі збирали гроші для потреб шелтеру, я і свої речі приносила з дому. Купувала черевики, коли людині не було в чому ходити.

Я тільки зараз усвідомила, наскільки цей проєкт був для мене складним. Коли це все відбувалося, найбільш складними були перші три роки, я була настільки завантаженою (бо був ще інший проєкт – регіональний розвиток), що у мене навіть не було часу думати про щось, не було можливості для якоїсь рефлексії. Я просто робила. Якись проблеми закінчувалися, починалися нові, і це постійний колообіг. Я зрозуміла, наскільки цей проєкт був складним лише тоді, коли в цьому році пішла на терапію. У мене діагностували депресію і я розумію, що дуже багато речей, які відбуваються зі мною зараз, це на 50% пов'язано із шелтером. Ці історії людей... Ситуації, які траплялися... Я просто до цього жила у якійсь власній бульбашці, де мені здавалося, що усі люди добрі та чудові. Коли з'явився цей проєкт, то я зрозуміла, що світ зовсім не такий, як я думала, і люди жорстокі, існує неймовірна конкуренція. Це все накопичилося і привело мене до такого результату.

У мене нещодавно брали інтерв'ю і мені сказали, що от, як шкода, що закрився шелтер. А мені не шкода, бо усьому є початок, і усьому є кінець. Я тривалий час бачила, що люди справді потребують допомоги, і цей проєкт актуальний. Проте коли я вже бачила, що люди прагнуть просто користуватися цією допомогою...

Було багато проблем, пов'язаних із взаємодією із людьми. Наприклад, приїжджає людина, у неї нікого тут немає і вона бачить лише мене, людину з організації. Я пропонувала допомогу психолога, проте дуже мало людей виявляли бажання до нього звернутися. Існує стереотип якийсь свій, що от, я не хворий чи не хвора. Деякі люди вважали мене подругою або близькою людиною, я спілкувалася із тими, кому це було необхідно, підтримувала, допомагала знаходити роботу чи житло у майбутньому. Дуже сильно викладалася емоційно. Я могла спілкуватися із людьми навіть коли вони писали вночі. Робота не закінчувалася ніколи. У мене не було жодних кордонів. Це була не просто формальна координація, це було зовсім не так. Це можна назвати супроводом 24/7. Насправді у мене складається враження, що деякі люди мене просто використовували у своїх цілях. Я лише згодом навчилася це відрізняти.

На жаль, багато людей думали, що у нас є якийсь необмежений ресурс. Вони не розуміли, що все, що було там, виникло через моє питання: якби я переїхала, що мені було б потрібно? Якби я не поставила собі це питання, то напевно у них було б лише житло, і все. До нас були претензії, чому ми не даємо чого-небудь більше. Але в проєкті було продумано все необхідне. Ми створили цей проєкт, попри відсутність фінансування.

Було приємно отримувати листи про те, що шелтер дійсно змінив чиєсь життя. Деякі люди переїхали закордон.

Я вважаю, що у житті потрібно не лише брати, але і віддавати. Потрібно допомагати, незважаючи на те, як себе іноді поведуть люди. Я жодної секунди не шкодую, ці люди не могли розраховувати на допомогу від когось іншого. Я дуже рада, що цей проєкт був.

Якби мене запитали: а ти зробила б такий проєкт ще раз? Я сказала: так, я зробила б.

АНЯ, 18 років

Я з Івано-Франківська. До шести років ми жили з батьками в Києві, тобто, це моє рідне місто. Потім я переїхала з Івано-Франківська назад, в шелтер, через проблеми з мамою.

Тато мною займався, але, коли мені було шість років, він повісився. Потім мама чи то продала, чи то обміняла квартиру з доплатою, і ми переїхали до Івано-Франківська, тому що її мама живе в області. Мама спочатку мною не особливо займалася, а після камінг-ауту почала поводитися відверто жакливо, і все більш агресивно. З її матір'ю у мене теж зіпсувалися стосунки, але тільки після камінг-ауту.

Але навіть до камінг-ауту у мами було кілька спроб вислати мене з дому: в період переведення з шостого до сьомого класу вона намагалася мене засу-нути до військового ліцею, потім відправляла до бабусі в Надвірну, в область. Вона мене травила десь з п'ятого класу, я сама перейшла в нову школу, але ні з ким там не подружилася взагалі. Ні з ким не розмовляла, аутлендер, коротше. Вона навіть в школу цю ходила, розповідала там якимось дівчатам, вчителям, яка я погана, але навіть у них опісля не так псувалося ставлення. Але мені вже навіть не хотілося туди ходити – я просто відмовилася, мені там було дуже погано. Закривалася в кімнаті. Тому в школі мене практично не було. Пару раз ходила хіба що, щоб мені щось поставили і в кінці випустили з класу, хоча в будь-якому випадку з класу випускають.

Я намагалася розповісти шкільній психологині про матір (бо щодо всього іншого у неї було досить стереотипне уявлення), але вона нічим не могла мені допомогти. У мене глибока депресія з п'ятого класу. Були дуже важкі ситуації, коли була спроба суїциду. Мені знадобилося десь два роки, щоб це забути і перейти з цього стану у більш легкий.

Наші стосунки з мамою завжди були напружені, але трансгендерність погіршила ситуацію. У 16 років мене насильно витягли до військкомату, бо я не хотіла йти, тоді ж робили паспорт. Але я не знала навіть, що він зроблений, тому що це все потрібно було мамі для військкомату. Там я не могла сказати якомусь певному лікарю, я вже знала, що краще це не говорити людям. Потім я ще рік терпіла, потім камінг-аут, потім я вже спробувала щось зробити, звичайно, не самостійно, мені хотілося з лікарями, навіть намагалася якось просити у мами допомоги. Я тоді ще в Надвірній жила, звідти сама поїхала до Івано-Франківська. Вступила на заочку в Києві, навчалася на перекладача, але зараз розумію, що отримати просто корочку мені нецікаво за власні гроші, а сенсу в цьому навчанні мало.

Я досить рано зрозуміла хто я і що я. Я трансгендерна жінка, мій займенник – це «вона». Якись соціальні стереотипи на мене не дуже тиснули, на моє сприйняття всього. Тому з собою боротьби у мене не було. Я зробила камінг-аут десь в дев'ятому класі. Мені здавалося, що лікарі мені допоможуть, але, на жаль, в Україні так не працює. Я хотіла в 17 років почати обстеження, щоб в 18 років йти на комісію, але лікар затягував це все, а через рік і взагалі сказав, що втратив мою картку і що тільки з 18-ти можна почати обстеження, а перед цим лягти в психіатричну лікарню. Зрозуміла, що цим всім повинна займатися сама, пішла сама купувати все гормони. Почала терапію, почалися якісь зміни. Уже 18 років, організм не так росте і вони повільні дуже. Немає ніяких фахівців, і зараз тут потрібно з кимось із трансгендерних людей радитися і експериментувати на собі, що займає багато часу. Ну, і гроші.

Читала як в Україні йдуть справи зі зміною документів і так потрапила на сайт «Інсайту». Звідти потрапила на паблік, там було написано про трансген-

“

**ЛЮДИ РІЗНІ, З РІЗНИМИ УМОВАМИ І ЦЕ
ПОТРІБНО РОЗУМІТИ.**

”

АНЯ

дерний напрям. Я написала координатору, що у мене проблема з батьками, чи не знає він якихось трансгендерних осіб, які могли б мене поселити у себе, і мені запропонували приїхати в шелтер.

Мені сказали: «Відправ заявку». Я написала на емейл. Написала, що хочу знайти тямущих людей, і що у мене проблеми з батьками, які мали негативні наслідки. Страху їхати сюди не було. Коли я вперше зайшла в офіс, то було трохи страшно, звичайно, таке легке переживання з приводу того, чи правда все це. І незважаючи на те, що тут розуміюча спільнота, мені все одно було складно говорити про себе в жіночому роді, тому що я дуже боюся реакції. Але зараз у мене немає з цим проблем. Я приїхала в жовтні. Від самої квартири я очікувала чогось набагато гіршого, ніж насправді, тому що здавалося, що якщо це безкоштовна допомога, то це щось поганої якості.

Головне, що дає Шелтер – можливість з'їхати зі своїх екстремальних умов і жити тут. Шкода тільки те, що там шість місць, і я можу звідти з'їхати. Ми обговорили мої умови, мою ситуацію і мені продовжили тут проживання, але все одно дуже мало часу, щоб щось встигнути. Деякі люди, які приходять, мають свою компанію і можуть з кимось зняти квартиру, мені з цим складніше.

Важко сказати, що чогось не вистачає, тому що у організаторів є ресурс, і він не нескінченний. Звичайно, було б краще, якби шелтерів було кілька, бажано окремих, тому що люди, які приїжджають – різні, і іноді вони не дуже приємні. Це, звичайно, проблема самих людей, але це може доводити до конфліктних ситуацій. Люди різні, з різними умовами і це потрібно розуміти.

Мені зараз складно уявити, що зі мною буде після шелтеру – немає квартири, немає роботи, немає освіти. Потрібно знайти роботу, але потрібно знай-

ти добре оплачувану, з огляду на мою ситуацію. До цього було багато спроб влаштуватися на різні роботи, але з моєї комунікабельністю мені було складно навіть пройти стільки співбесід. Зараз з цим легше, намагаюся на кухаря влаштуватися, але не знаю чи вийде. Напевно ще важче – знайти з ким знімати квартиру. Хотілося б, звичайно, мати час, щоб зібрати гроші і знайти роботу та житло. Мені ще чекає перехід, і мені трохи страшно думати про те, що я приїду влаштуватися на роботу з чоловічим паспортом, я відчуваю, що буде якась агресія, а якщо й ні – то просто брати не будуть. Для навчання в університеті потрібно багато грошей, яких у мене немає, та й всі навколо кажуть, що будь-який ВНЗ – це те, на що не варто витрачати час. Може, займуся самоосвітою, піду на якісь курси. Далі (коли закінчиться цей екстремальний період) хочу поїхати з України.

ВЛАД, 48 років

Шелтер, звичайно, дуже сильно змінив моє життя в кращий бік, тому що якби не шелтер, я не знаю як би в даний час моє життя склалося в Донецьку. Чому? Тому що через блокаду, яка в даний час там є і через відсутність українських підприємств досить складно було продовжувати наукову діяльність і будь-яку кар'єру, яку б-то не було. Не тому, що обмежуються якісь свободи в Донецьку зараз, а тому що це досить складно, я громадянин України. Побудова наукової роботи, вона досить складна і неможливо зараз запланувати дисертаційну роботу і захистити. Тобто, скільки часу займе, за яким законодавством буде відбуватися – досить складно це все. Але час йде, природно, хочеться жити сьогодні.

Там, звичайно, є і робота. Єдине що, зараз там платиться соціальна допомога, це навіть не зарплата, один раз на місяць, і це дуже невелика, обмежена сума грошей, яка достатня тільки для продуктів харчування для того, що б вижити. Тому якісь плани щодо розвитку будувати дуже складно. Звичайно, там життя колись нормалізується, безумовно, але зараз це досить проблематично.

Я чоловік, гей. Я завжди розумів, що я гей, і що життя моє буде відрізнятися від життя звичайних чоловіків, гетеросексуальних, з точки зору побудови сімейних стосунків і так далі. Це сталося, ще напевно, в дитячому віці. Я ніколи не афішував, звичайно ж, і гендерну ідентичність, і сексуальні вподобання. Але і ніколи за великим рахунком не приховував від тих людей, які досить добре до мене ставилися – друзі, родичі. Їм було досить складно прийняти мене таким як я є – друзям ні, це що стосується родичів. Вони, безумовно, від мене не відвернулися і не відмовилися, але дуже сильно переживали через те, що у мене не може бути сім'ї в традиційному розумінні. Але не було з їхнього боку яскраво вираженого негативного ставлення. Більше переживань. Хоча те, що

стосується братів і сестер – я думаю, хоча вони і кажуть, що вони мене приймають, для них це не зовсім комфортно. Я думаю, що через загальноприйняті канони. Тому що ставлення до мого партнера, з яким ми вже живемо протягом 13 років... Візуально начебто питання ніякі не ставляться з приводу наших стосунків, ніби це саме собою зрозуміле, проте ж немає можливості обговорити якісь проблеми, які можуть виникати час від часу в наших стосунках, тому що відчувається незручність якась і з їхнього боку, і мені, звісно, некомфортно, ці питання з ними обговорювати.

Мені подобаються однаковою мірою і чоловіки, і жінки, красиві, інтелектуальні. Я можу оцінити і жіночу красу, безумовно, і щось порадити, з точки зору того, як жінці краще виглядати, проте з сексуальної точки зору мене жінки не цікавлять. У мене дуже багато жінок-друзів, які знають про мою сексуальну орієнтацію і досить терпимо до неї ставляться.

З боку батьків були спроби познайомити мене з якоюсь жінкою, щоб я в перспективі міг створити з нею сім'ю, але, звісно, це були безперспективні стосунки.

Є графа в моєму резюме «сімейне становище» – я пишу «розлучений», цього, як правило, на етапі працевлаштування достатньо. Пізніше виникають вже питання «а чи є у тебе цивільна дружина?», «А чи є у тебе діти?». На роботі я намагаюся не афішувати свою сексуальну орієнтацію, хоча через якийсь час, безумовно, люди починають здогадуватися. У мене була така ситуація в кафе в Донецьку, десь в році 2000, 2001, може бути. До мене підійшли молоді люди, вони запитали, гей я чи ні, я, безумовно, сказав, що ні. Щось їм там здалося, хоча я ніколи не одягався по-чудернацьки, зухвало. І тим не менш, особи традиційної сексуальної орієнтації бачать нетрадиційну сексуальну орієнтацію. Ні стрижка, ні одяг не відрізняє мене від загальноприйнятих канонів. Вони були напідпиту. Все це закінчилося тим, що вони мене побили, причому досить серйозно. Звичайно ж, я не став писати якихось заяв до поліції, це абсолютно безперспективно. Я потрапив до лікарні, навіть залишилися деякі шрами, ось на обличчі, тому що били металевою пряжкою, порвали м'які тканини на обличчі, тому сліди залишилися від втручання хірургів.

А в Києві була ситуація приблизно в той же період часу, коли ми йшли з хлопцем і трималися за руку. За нами йшов досить довгий час поліцейський патруль і, десь хвилин через 40 такого ходіння за нами вони нас обігнали, зупинили, почали ставити питання: «А чому ви тримаєтеся за руки?», викликали транспортний засіб, відвезли нас у відділок, довгий час нас допитували, і допит стосувався ж, не відкрито, це потім вже в тексті звучало «А чому ви трималися за руки? Ви що, гей? Або ваш супутник гей?». Хоча ми не розмовляли голосно, ми не застосовували ненормативну лексику, тобто, нічого такого в нашій поведінці, що могло б їх насторожити, не було. Через 40 хвилин нас випусти-

“

ТУТ ЛЮДИ НАМАГАЮТЬСЯ КОМУНІКУВАТИ МІЖ СОБОЮ, НАМАГАЮТЬСЯ ВСЕРЕДИНІ НАШОЇ МАЛЕНЬКОЇ СІМ'Ї ДОПОМАГАТИ ОДИН ОДНОМУ ПОРАДОЮ І БУДЬ-ЯКОЮ ДОПОМОГОЮ, ЯКУ МОЖУТЬ ПОТРЕБУВАТИ ІНШІ.

”

ВЛАД

ли, тому що я сказав, що врешті-решт мені набридло це все. Я зрозумів, чому сталося це затримання, через що. Ми громадський порядок не порушували, спиртні напої в громадських місцях не розпивали, ми не приносили дискорд форт громадськості, ми йшли, трималися за руки. Юридичних підстав для затримання не було абсолютно. Це все супроводжувалося такими насмішками і ця процедура, була, звичайно, дуже принизлива. На тому етапі, коли мені все це набридло, я сказав, що просто боявся впасти, хоча це було літо, було не слизько. Ну, вони посміялися дружно, і вирішили що їм нема чого нам інкримінувати з точки зору закону, і вони нас відпустили. Але ситуація була вкрай неприємна, принизлива дуже.

Я зробив висновки, що суспільство абсолютно не готове, треба бути ще більш закритим і не показувати свої сексуальні вподобання, в громадських місцях тим більше. Звичайно, постійний пресинг із боку суспільства позначається на тому, що ти просто не можеш бути самим собою. Психологічно важко.

Про «Інсайт» дізнався через знайомих в Донецьку. Вони говорили, що «е можливість, звернися до цих людей, вони зможуть тобі допомогти – надати житло». Тільки про це йшла розмова, хоча, насправді, проєкт «Шелтер» більш широкий – тут не тільки житло, тут допомога надається всебічно: і психологічна підтримка, ти відчуваєш себе комфортно, і тобі дають час для того, щоб ти міг вирішити свої фінансові питання, що теж важливо для людей, які опинилися в різних складних ситуаціях, пов'язаних з військовими діями, не тільки в такій, як у мене.

Той друг, який сказав мені, був пов'язаний з ЛГБТ-ком'юніті, він відвідував різні тренінги, на яких він познайомився з організацією «Інсайт». І коли

почалися військові дії, вони написали йому листа з пропозицією допомоги. Хоча він відмовився від цього, бо не бачив себе ніде, окрім Донецька. І, тим не менш, завдяки цій комунікації він знав про цей проєкт, і це допомогло мені, звичайно, дуже сильно.

Мою заявку дуже швидко розглянули. Вони усвідомлювали, що для людей дуже важливо швидко отримати відповідь, оскільки, що таке війна – кожна година, кожен день може вартувати життя людині. Буквально протягом тижня або півтора (через чергу, яка була на той момент, тут, в шелтері) мені прийшла позитивна відповідь. Я заявку відправляв не просто на своє розміщення, а ще й на розміщення мого партнера і його сина, він людина з обмеженими можливостями, тому, звісно, в шелтері розглядалася можливість одночасного розміщення трьох осіб. Ми не приїхали сюди втрьох. Оскільки від моменту позитивної відповіді на мою заявку з боку шелтеру до мого приїзду сюди пройшло два роки в загальному.

Я був не готовий, і мій партнер був не готовий. Він категорично не хотів приїжджати на цю територію, підконтрольну Україні, а мені не хотілося розлучатися з ним. Тому ще якийсь час я сподівався на те, що може бути як-небудь все ще владнається або всі наші ці питання вирішуватимуться, і ми матимемо можливість вирішити проблеми, які у нас виникають, там, в Донецьку, в тому числі і з переоформленням паспорта. Тому що мені в 14-му році виповнилося 45 роки, і мій паспорт український був просто не дійсний. У мене ще є закордонний паспорт, що полегшує мені ситуацію з точки зору переміщення, а ось у мого партнера досить складна ситуація, тому що в 16-му році йому виповнилося 45, паспорт його не дійсний, і сюди виїжджати він не хоче.

Ми досі спілкуємося. Він живе в моєму будинку в Донецьку з сином.

Що таке шелтер? Шелтер – це просто неймовірний проєкт. Люди, які ним займаються в «Інсайті», – це дуже добрі, дуже чуйні люди, які переслідують виключно мету допомоги іншим. Про жодні аналогічні проєкти я не чув ні з боку держави, ні з боку інших громадських організацій або благодійних фондів.

Я приїхав до Києва влітку минулого року, 16-го червня, у мене була дуже обмежена сума грошей, їх було навіть недостатньо для того, щоб оформити мій український паспорт. Тому процес його оформлення – вклеювання фотографії – був досить тривалий. За нинішнім законодавством України необхідно оформити спочатку статус переселенця, і лише тільки на підставі цієї довідки могли вклеїти фотографію. В цілому, процедура зайняла два тижні, звісно, я би не зміг собі дозволити перебувати у Києві два тижні.

Я переїхав сам. Як будуть далі розвиватися події, я, чесно кажучи, навіть боюся уявити. Але я розумію прекрасно, що час йде вперед, і що чим біль-

ше його буду витрачати, тим більше я втрачаю можливості, які є тут, в Києві, пов'язані з продовженням моєї професійної діяльності.

У шелтері все продумано до дрібниць. Люди настільки щиро хочуть допомогти, що вони намагаються зробити максимально комфортним перебування тут. Так що навіть не виникає якихось побажань в тому плані, щоб щось змінити. Дійсно чудово, що надається допомога професійних психологів.

У правилах шелтеру не прописано нічого такого особливого, вони ґрунтуються на взаємоповазі людей одне до одного, які перебувають тут, і, звичайно, елементарних норм поведінки в побуті, починаючи від гігієни та закінчуючи дотриманням режиму тиші в нічний час.

Тут люди намагаються комунікувати між собою, намагаються всередині нашої маленької сім'ї допомагати один одному порадою і будь-якою допомогою, яку можуть потребувати інші. Досить комфортно. Тим паче ми ж не зобов'язані спілкуватися один з одним. Тобто, якщо для людини більш комфортно виключити на якомусь життєвому етапі спілкування з іншими представниками ЛГБТ-спільноти, ніхто до неї не буде лізти з пропозицією «так ні ж, спілкуйся з нами!». Люди повинні тут емоційно комфортно себе почувати. Ситуації напруги, безумовно, виникають, але це більше людські моменти, тому що у всіх різне уявлення про побут, про чистоту, але все це питання, які можна вирішити, достатньо просто комунікувати і керуватися в побудові відносин принципами взаємоповаги.

У мене немає ніяких виняткових прав в шелтері. Єдине, що у мене є трохи більше обов'язків з точки зору перебування тут людей, щоб їм було максимально комфортно, незважаючи на їхній досвід і соціальний статус. Я намагаюся озвучувати ці правила і доносити до людей, які потрапляють сюди. Ця роль для мене комфортна, тому не потребує досить серйозних часових витрат з мого боку, і ми все одно спілкуємося всередині цієї маленької спільноти.

Тут є принципи, які були закладені спочатку: комфортне спільне перебування і бажання допомогти людям, які опинилися в складних життєвих ситуаціях. Єдине, що розширюється перелік цієї допомоги – починаючи від фінансової, це все-таки безкоштовне житло, проїзні і одяг, який збирає організація для людей, які цього потребують, для мене в тому числі. Я приїхав влітку і у мене були тільки літні речі, а попереду була осінь і зима, у мене не було нічого, в тому числі і грошей. Оскільки у мене виникла проблема з працевлаштуванням, я протягом 4-5 місяців не міг влаштуватися нікуди на роботу через донецьку прописку, під різними приводами мені відмовляли. У відкриті, звичайно, не говорили, що «ми не беремо тебе, тому що ти з Донецька», але тут, в Україні, є цілий ряд нормативних документів, які розширюють права вимушених переселенців і обмежують трошки можливість

звільнення з боку роботодавця. Він не може нас брати на роботу на випробувальний період, поки йде АТО, він повинен укласти з нами контракт на рік як мінімум. Тобто, протягом року він не має права звільнити людину незалежно від того, чи буде вона його влаштовувати з професійної точки зору. Тому роботодавці дуже вибірково ставляться до людей, які прибули з непідконтрольної території, тому що звільнити людину буде досить складно протягом року. Хочу сказати, що держава Україна, насправді, не виплатила ні копійки грошей і не допомогла зовсім нічим як переселенцю. Я ще зіштовхнувся з такою ситуацією в соцстраху, коли я намагався зареєструватися як людина, що втратила роботу, стати на біржу праці, вони, маючи перед очима паспорт громадянина України, дивлячись на прописку донецьку, говорили: «Ну, ви ж іноземець». Я кажу: «Як іноземець? Подивіться, паспорт чиєї країни у вас лежить перед очима». Вони: «Але це не має значення, ви вважаєтеся у нас іноземцем». І я тоді зрозумів, що всі ці митарства і складності, які у мене були протягом 4-х місяців з працевлаштуванням в Києві, вони були пов'язані саме з моєю пропискою. Є якась така негласна угода, яка обмежує прийом на роботу таких осіб, які приїхали з тієї частини, яка непідконтрольна Україні в даний час.

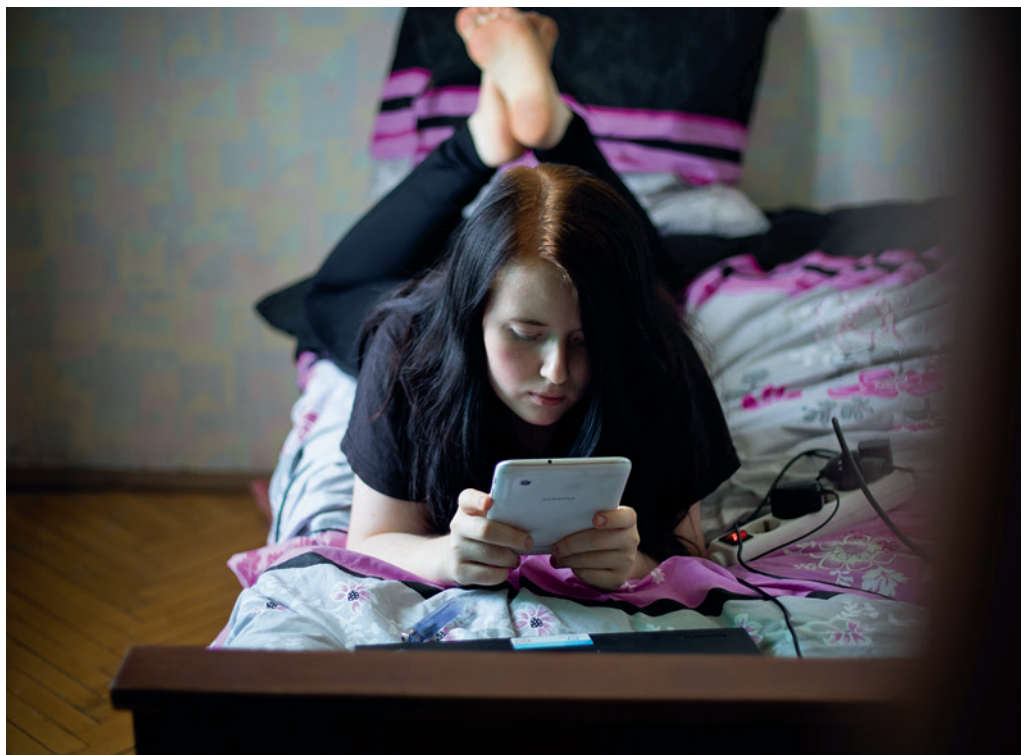
І звичайно ж, я не мав засобів для існування, організація «Інсайт» та проєкт «Шелтер» мені дуже допомогли, починаючи від даху над головою і закінчуючи свободою переміщення всередині міста – це той же проїзний, який дає можливість поїхати на співбесіду і досить активно займатися пошуком роботи. Вдалося влаштуватися тільки в медичний університет, хоча, з точки зору заробітної плати це досить невеликі гроші. Якби не шелтер, я б не зміг тут так довго затриматися, і навіть б не шукав роботу – зіштовхнувшись з якимись труднощами, з кількома першими невдалими співбесідами, я думаю, що я був би змушений їхати у Донецьк, тому що в Києві гроші закінчуються досить швидко, життя доволі дороге, а фінансових заощаджень у мене вже не було, на той момент. Зараз моя мета – закінчити дисертацію, захиститися, а далі я навіть боюся щось загадувати, тому що невідомо, як будуть розвиватися події далі в країні.

ЄВА КУКЕР, 40 років

Я з Луганська. Було звичайне життя, я там народилася, виросла, здобула освіту. Після університету я не їхала, закінчила університет, працювала, було життя, квартира, все налагоджено. У 14-му році почалися ось ці протистояння, я була безпосереднім учасником, тобто, я все це бачила, коли почали вимикати воду спонтанно, електрику, тоді закралася перша думка, що щось не те. А коли я вже почала виглядати у вікно, я побачила, що там в різних місцях по горизонту – точки диму від пожежі. А так... Була якась думка зібрати документи, рюкзак з усіма речами. Я не готувалася переїжджати, але у мене виникала така думка. Я все ще до останнього моменту сподівалася, що це була якась дурість, яка скоро закінчиться. Тому що це було настільки нереально, і навіть зараз це нереально, ми просто хотіли якогось життя, ось зараз я розумію, що ми переїхали до Києва, і мені стало значно краще. Ось зараз у шелтері, в «Інсайті», вони реально дали мені можливість першого кроку. Тому що було дійсно, реально дуже складно.

Я до цього приїжджала до Києва досить часто. Люди, які стояли там, і приносили їжу цим терористам, які захопили будівлю СБУ, у нас такий міні-Майдан сепаратистський був, туди бабки божевільні приносили їжу, і ось тоді я зрозуміла, що щось тут вже не так. І після цього я переїхала сюди. І ці бабки, і люди всі, що там тусувалися, я припускаю, що Луганськ, Донецьк, Алчевськ, всі ці міста Донбаського регіону, вони всі, в основному, дуже бідні. Дуже багато бідних людей. Тим паче, перед цим конфліктом у нас багатьох людей скорочували. Мене в тому числі скоротили. Ну я-то нормальна людина, яка може думати. А якщо шахтаря скоротити, а у нього п'ятеро дітей і дружина, і йому хочеться випити і поїсти, то саме собою, якщо приїжджає якийсь автобус, і людині кажуть «так, підемо до Росії, нам от Україна зробила погано», то він піде, і візьме в руки зброю. Ну, це я так припускаю. Я, звичайно, не політик, але я припускаю, що саме так було. Вони пішли, тому що там дуже багато людей, які не виїжджали далі Донецької, Луганської області, вони сиділи там, багато хто навіть зі свого села не виїжджали. І раптом їм дали можливість заробити, і сказати якесь своє «я». Це революція. Тому... А я, багато зараз запитують: «Ти ж, напевно, і Києва не бачила?» Ні, я виїжджала досить багато, подорожувала і по Україні, не по роботі, у мене друзі, колеги... Не колеги, а друзі. Я спілкувалася в спільноті, знайомилася, мене запрошували і в Харків, і до Львова, і до Києва – по всій Україні. Тобто, люди, які освічені та які знали, до чого ця ситуація призведе – вони були проти, але проти тільки на словах.

Що стало вирішальним фактором для переїзду? Ми жили з подругою, і окрім того, що ми жили у мене, вимкнули воду, електрику, ми вирішили спуститися до такої точки маленької централізованої роздачі води, і там води

не було, ми купили пиво, і коли ми проходили повз, у нас над головою пропрацював «Град». Кудись там полетіли, але ми реально влипили в цю землю. Не тому, що було страшно, людина не може зрозуміти, що таке страх, поки їй не відірве ногу або руку. Але тут був такий... Що вже все це, це вже кінець. Тоді вже мої родичі сказали, що щось тут буде дуже погане, і приїхав мій брат, і сказав, що далі ми чекати не будемо, і що завтра ми їдемо.

Тим паче, більшість людей, які там залишилися, вони... Це псевдо-республіки пенсіонерів. Тому що там, в основному, можуть вижити тільки пенсіонери зараз. Там повний жах із зарплатою. Тут можна отримувати 6-7 тисяч на місяць, а там виходить півтори тисячі. І то невчасно. Тобто, там будь-якій людині до пенсійного віку вижити... Або ти йдеш воювати, або якимось чином вриваєшся до цього угруповання, або помираєш з голоду. Тут тільки два виходи. Ну, у мене теж знайомий, бісексуал, почав зустрічатися з дівчиною, коли прийшла революція, ну, і ще до цього, стабільно, він влаштувався працювати в адміністрацію, і нормально там, постарався, забув, що він гей, що він бісексуал, що ми з ним ходили на різні тусівки, вечірки, він раптово став дуже поступливим, позитивним.

У Донецьку була нормальна ЛГБТ-тусівка. Ну, були якісь гоніння, але ці всі теми, вечірки... Єдине, що я не була яскравим членом цього ЛГБТ-руху, спілкувалася з досить великою кількістю людей, але ми зустрічалися... Це було ще, Господи, скільки років тому, це була юність, були вечірки. Виходили, спілкувалися, зустрічалися, будували, ламали, як в звичайному житті. Єдине, що ці заклади були то в одному місці, то в іншому, то в третьому. Швидше за все, була якась прихованість від влади. В одному місці місяць, потім переносили у віддалений район міста, потім їх взагалі прикривали. Ще один такий «закидон» був відносно всього цього, коли побачила натовп з області, і вони йшли з транспарантами, там типу «ми за цінності», «геїв-гет» і все інше, це в 2014-му році, навесні. Це була якась хресна хода чи щось таке, проти усієї нечисті, яка могла б окупувати усю Росію, Донецьк окупувати, це вільне, духовне місто, і Донбас. Хоча там духовність була дуже маленька, судячи з усього. Ну, і все, ось це ось потрясіння, з попами, і людьми зі зброєю, побігли, в той же день купили квитки, і поїхали, вже розраховуючи, що може бути... Ми розраховували, що через пару тижнів все закінчиться. Ну, а затягнулося так, що в Києві довелося залишитися місяці на три. Будинки, якраз, була блокада, батьки нормально пережили, вони там були...

Потім я вперше потрапила в шелтер, коли приїхала сюди, познайомилася по інтернету, я подала заявку. І я написала, я жила у одних знайомих, потім вже якось стало довго, і я вирішила... Тому що поїхали ми без грошей, незрозуміло як влаштовуватися на роботу, ніяких документів, ні диплома, відновлювати все це нерозумно, я тільки ідентифікаційний код змогла відновити. Якщо тільки паспорт без ідентифікаційного – теж нікуди не піти.

“

**ЗАВДЯКИ ШЕЛТЕРУ Я КРАЩЕ ПІЗНАЛА ЛЮДЕЙ,
ДІЗНАЛАСЯ, ЩО ДІЙСНО Є ХОРОШІ ЛЮДИ, Є
ЛЮДИ, ЯКІ РОЗУМІЮТЬ, І ПІДТРИМУЮТЬ.**

”

ЄВА КУКЕР

І виходить так, що було оголошення, там мені передзвонила дівчинка, вона запропонувала своє житло, в центрі, досить хороша квартира. Я перший раз прийшла, у неї там якісь друзі з її роботи, і я злякалася, що це вийшло так. Занадто багато потрясінь, і я сказала, що «я не хочу, не хочу, до побачення», розпрощалися. А потім зідзвонилася якось, з роботи, вона сказала, що працює в хорошій структурі, що все нормально. Я ще на той час з нею не стала домовлятися, її як би відкинула. Сказала, що я злякалася... І в цей час мій знайомий порадив шелтер. Я передзвонила в шелтер одразу, і ми тоді якось домовилися. Мені сказали «Приїжджай», я приїхала, там одразу якийсь хлопчик приїхав, який з цієї організації, підказав, як доїхати, все показав, і я пожила там дні чотири, і це був третій чи четвертий місяць мого перебування в Києві. Я дуже хвилювалася за батьків, бо не було ні зв'язку, нічого. Це для мене дуже рідні люди, і я б собі не пробачила, якби ми поїхали, а з ними б щось трапилося. І виходило так, що ніякого зв'язку не було, я кожен раз дивилася, що рівень обстрілів, радіус збільшується, в місті все червоніше і червоніше, що є попадання і біля нашого будинку, я швидко беру квитки, підшуюкую попутників, тобто, перевізників, які можуть привезти в місто, і я вже взяла квитки, йду на автовокзал. І поки я йшла до автовокзалу, мені передзвонили рідні, кажуть: «Привіт, як справи, ми знайшли точку, де могли б подзвонити», я кажу: «Я ж уже квитки взяла», а вони кажуть: «Ні, все нормально, сиди там, нікуди не їдь. Ми зараз вже будемо домовлятися, тут відновили зв'язок, вишки ці вже відновили, не їдь, сиди там». Ну, так, все, один якийсь мій панічний жах минув.

І тут якраз дзвонить одна дівчинка з Києва, каже: «Приїжджай до мене, все нормально», ми поговорили, вибачилися, і через те, що я побачила, що в шелтері людей досить багато було, чотири кімнати, а там жило близько восьми людей – там і на балконі спали, може бути через те, що я приїхала, когось пере-

містили на балкон, і мені пропонують місце, я вибачилася перед Олею, кажу: «Мені незручно, я не буду займати місце чиєсь», мені людина реально пропонує пожити, ну, я перебираюся до них». І все, десь ще місяць-півтора, ми познайомилися нормально, вона теж дуже лояльно ставиться, людина з освітою, вміє мислити, міркувати, нічого не сказала з приводу того що я, хто я, з приводу моєї бісексуальної орієнтації, не було ніяких питань, нічого. І потім я поїхала, пожила і з'їхала, поїхала додому, трохи треба було доробити свої справи, подивитися на рідних, що там і як, приїхала, подивилася, і поїхала назад вже з речами, і з усіма документами. Я всі документи забрала, і вирішила вже влаштуватися саме в Києві. Я приїхала цілеспрямовано до своєї справжньої любові. Партнерки, партнера-дівчини, не знаю, з якої у мене стосунки вже півтора року. Тоді я приїжджала... Ні, все-таки я поїхала до себе, пожила, зібралася до Києва приїхати. Я, здається, на місяць знову приїхала до цієї своєї знайомої з Києва, у неї на якийсь час зупинилася, щоб трошки адаптуватися. Я як-би ненав'язлива людина. Тобто, довгий час деякі люди можуть роками «висіти», а для мене було головним знайти роботу. Ну, я підшукувала роботу, створила резюме і все інше, а потім вже, коли мене звільнили, це вже було... В липні місяці, 15-го року. Я зателефонувала Ользі, і запитала, чи може бути, є якийсь варіант, вона сказала «Так, приїжджай, все нормально», ну, і мене поселили в шелтер. Я дійсно занурилася в його життя. І занурилася на більш, ніж три місяці. І за ці три місяці я, саме собою, не просто сиділа, перші два місяці їздила на співбесіди, дуже багато агентств, дуже багато людей, поки не знайшла щось із моєї спеціальності. За моїми здібностями, можливостями, і те, що мені підходить. І вже ось почала працювати, і якраз вже пішли якісь перші нормальні заробітки, я не стала більше займати це місце, поїхала десь в січні, швидше за все.

Я не знаю, в зв'язку з чим у мене були конфлікти на роботі в Донецьку, але... в Києві, наприклад – це зараз у мене стиль якось заспокоївся. А тоді голена потилиця, стрижка, ну, так. Трішечки образ більш жорсткий. І я влаштувалася на роботу в дитячу школу, і в школі, виходить, попрацювала, і десь трохи менше року, то чи розмову телефонну почули, чи то що, бо всюди вуха, і якось м'яко сказали, що треба покинути приміщення в зв'язку з «гарною поведінкою». Це велике місто, але маленький мікрорайон. Всі всіх знають, і люди завжди не надто адекватно реагують на багато ситуацій. Так само, власне, я не можу сказати, що Київ у чомусь просунувся, але він просувається. Дай Бог, щоб щось змінилося, а найголовніше – пригноблення спільноти і пригноблення соціальне... Тому що люди не сприймають, не розуміють, і можуть витравити, а зараз роботу важко знайти нормальну, і людина надасть перевагу спиватися, жити своїм життям, а на роботі придумати іншу історію. Від Києва у мене значно кращі враження, не просто краще, а значно краще, це місто можливостей. Таких можливостей, як зараз, у мене вдома не було ніколи. Ну, звісно ж, у всіх є якісь конкретні ситуації, але як би все одно я дуже ціную те, що у мене зараз є. Я ціную кожен день.

Перший раз, коли я приїхала в шелтер, я взагалі нічого не очікувала. Для мене важливо було, щоб було якесь ліжко, і якась тиша. Щоб ніхто мене не задовблював нічим. Тому що настільки це... Коли їдеш через війну – це такий стрес, що просто хочеться, щоб ніхто не чіпав, і бути якнайдалі. І тоді ось як-раз чотири-п'ять дні... Ми спілкувалися, але ніхто в душу не ліз, ніхто зі своїми питаннями... Все дуже коректно.

Завдяки шелтеру я краще пізнала людей, дізналася, що дійсно є хороші люди, є люди, які розуміють, і підтримують. Є там дві волонтерки, вони майже ідеальні. Вони великі молодці, розумнички, вони мене розуміють, і коли я побачила це, я задумалася, як це може бути, тому що я в іншому місті ніколи такого не бачила. Для мене це велике і світле майбутнє. Їхні ідеальні стосунки справили на мене таке враження, що я подумала «і я хочу побудувати собі такі стосунки». І у нас зараз такі ідеальні стосунки. Дуже хороші. Заразилася ось цією ідеєю. Раніше були у мене стосунки, але це було все таке... Я, напевно, дозріла зараз. Тоді не було для відносин бажання, можливостей. Все впиралося в це... Тоді у мене було досить багато відносин. Не було такого розуміння, як зараз, не було родини. А ось зараз саме сім'я. Негласні сімейні стосунки, тобто, саме так, що я впевнена в тому, що на завтрашній день у нас є спільне майно, загальні погляди, інтереси. Що б там не було – я впевнена повністю в тому, що мене пробачать, або зрозуміють. З такою-ж віддачею і я ставлюся. Я можу пробачити, я можу зрозуміти якісь речі, я можу підтримувати, у мене є бажання. Ну, тобто, ми обмінялися обручками, і я думаю, що це вже надовго. Проблем з пошуком житла, пов'язаних з тим, що ми дві дівчини – ні, не було. Чи були проблеми при прийомі на роботу, пов'язані з сексуальною орієнтацією? Я дзвонила, я в першу чергу показувала свої «корочки» – хто я, і що я. По роботі, за фахом. Що я можу робити, що не можу. А те, що я лесбійка, або ще щось, у мене ж на лобі не написано. Я не приходила з веселковими косами в волосі. Так що нічого не було, ніяких проблем. Я не розповідаю про себе. Якби не «Інсайт», або інші правозахисні організації, для мене б це був навіть вантаж. Зараз я на місці роботи не афішую – навіщо? Робота не пов'язана у мене з політикою, звичайна сфера, сфера обслуговування. Мене сприймають, як фахівця. Я не хочу, щоб мене сприймали як щось там... Фантазували, дивилися, розпитували, щоб про мене розповідали якісь речі.

КОСТЯ, 22 роки

Народився в місті Донецьку. Останнім часом я жив у Запоріжжі, до переїзду в Київ. У Донецьку все було добре: школа, батьки, друзі. Потім в один прекрасний момент все якось звалилося, і це не було пов'язано саме з подіями, які там зараз відбуваються, взагалі. Я відкритий гей, а відкритому гею складно перебувати в суспільстві. Був переїзд, важкий для мене. Я жив якийсь час на зйомній квартирі, там кімната своя, робота. Потім був складний період, я жив в Запоріжжі, жив у хрещеної (не в самому Запоріжжі, а поруч з містом), потім був страшний неприємний скандал, і мені довелося скористатися послугами шелтеру. Мені здавалося, що я незалежний такий, гордий, і все це пройде повз мене, мені простіше було комусь допомогти. А в результаті вийшла така ситуація, що мені довелося ось просити про допомогу. Я ніколи не чекав. Я знав завжди про те, що є шелтер, у мене друзі тут були, але не міг подумати про те, що мені потрібно буде сюди.

Після відходу з життя близької мені людини я вів далеко не найкрасивіший спосіб життя: були секс, наркотики, любов якась там. У підсумку я всім своїм рідним дав зрозуміти, що я гей, що я люблю людину, поїхав до нього в інше місто.

Спочатку думав, що я як ЧСЧ (чоловіки, які практикують секс з чоловіками). У мене були стосунки з хлопцем, до якого я і поїхав-то в Ростов-на-Дону, а він досить-таки відкритий, говорить: «Давай зробимо спільну фотографію». Я: «Та ти що, яка спільна фотографія!». Хоча я і рідним сказав, що я до нього їду, але для мене це було табу. Але у мене маленький період був між «чоловіком, який практикує секс з чоловіками» та відкритим геєм, але він був, і мені є з чим порівняти. Я, коли йшов з кимось на зустріч, боявся якогось підступу, а зараз гей і гей, до побачення. Мені простіше так. Важче, з одного боку, але простіше. Принаймні не обманюєш себе, немає внутрішнього конфлікту.

Уявіть, я їду, мені 18 років. «Куди ти їдеш?». Ну я їм і сказав куди – до коханого хлопця. Може бути, для них це і не було новиною, але це було так, ми ось досі не спілкуємося. Коли я повернувся, вони відреагували дуже холодно, неприємно. Мені довелося їхати одразу ж. Ми бачилися в 2014-му році на похоронах близької людини, але це вже було не те спілкування, яке було до цього. Тільки хрещена мене підтримувала до якогось моменту, але і це вже зараз зійшло нанівець.

Мене звільняли з роботи через те, що я гей. В Запоріжжі. Це було в квітні 2016-го року. Мене просто викликали в кабінет і сказали: «Пиши заяву». Вони конкретно не назвали причину, але було зрозуміло. Мої соціальні мережі говорять про це, тому... Ну, і це було видно по якихось ознаках. Спочатку мені було прикро, (ось воно накочувало) а потім я подумав: «А біс з ним».

“

...НАЧЕ Я У РОДИЧІВ: ПРИЇХАВ, ЯК ЛЮДИНА ПРИЇЗДЖАЄ У СТОЛИЦЮ, ОСЬ ПРИЇХАВ, ТРИ МІСЯЦІ ПОЖИВ У РОДИЧІВ, А ДАЛІ З'ІХАВ НА ВЛАСНИЙ ХЛІБ, ТАК БИ МОВИТИ. Я РОЗУМІВ, ЩО ЦЕ ЄДИНИЙ ПРОЄКТ В УКРАЇНІ, ЯКИЙ ЗМІГ БИ МЕНІ ЦЕ ДАТИ.

”

КОСТЯ

Я приїхав жити до хрещеної якраз після ситуації з роботою. Я звільнився, не міг довго знайти нову, у мене закінчувалися фінанси, і вона мені запропонувала. Я жив у неї тривалий період. У мене була мета зібрати гроші, певну суму, щоб переїхати до Києва. І тут у нас виходить дуже жорсткий конфлікт на ґрунті неприйняття мене. Вона про це все знала, але як виходить, коли півроку я жив фактично на її території, і ось півроку діяла, як я називав її, «система бонусів», це все збиралося, збиралося, у неї, і вона мені все це висловила. Зопалу сказала фразу: «Добу тобі даю, щоб ти поїхав». Я зібрав речі і поїхав. Це було в різдвяну ніч, і я зустрів Різдво в автобусі, поки їхав до Києва.

Зараз переїхав до Києва. Для мене це був несподівано важкий переїзд. Знайшов роботу, але нехай не найбільшу таку прекрасну, але я працюю, і весь колектив знає, що я гей. І є якісь косі колючі погляди, щось таке, але такого прям «Фу, ти гей» немає. Все ж таки, Київ, як вам сказати, ну, їм все одно. Він такий більш жорсткий, але з іншого боку, більш м'який, в плані ставлення до людей з нетрадиційною сексуальною орієнтацією. А в маленьких містах це дуже важко. Не люблять вони таких людей, яскравих. Я ніколи не хотів дискримінувати кого-то по якихось ознаках, але ось вони сірі. Є, звичайно, прекрасні люди в цих маленьких містах, але їх там мало. Можливо, це відгомони радянського минулого нашої країни. Ось вони звикли, що все в сірому, а тут хтось ось не такий, як вони, і все – виділяється відразу

Потім ось один, який тут жив, сказав: «Напиши в шелтер». Я і написав. Я знав про цей проєкт раніше, але щось я якось відтягував. Знав з телефонних розмов.

Я приїхав до Києва, у мене тут друзі були, я тиждень у них знаходився, і якось намагався це все вирішити, з кимось все ж треба було поговорити.

Друзі мені кажуть: «Пиши в шелтер». Тобто, «або, або». Або щось вирішуватимемо, чи напиши, може, вони тобі допоможуть. Я написав, мені відповіли. Мені на пошту потім приходить форма, я її відправляю, ще чекаю два дні. Я пам'ятаю прекрасно цей вечір, я сиджу вдома, дзвінок: «Привіт, я Ольга, я на рахунок відправленої заявки, не могли б ви завтра підійти в офіс організації?». Мені так страшно було, ви навіть не уявляєте. У неї такий голос строгий, мені строгість з одного боку подобається, з іншого – лякає. Але я пам'ятаю, прийшов на наступний день, і Оля мене так привітно зустріла, так душевно, чай запропонувала. «Ти написав заявку, давай ось ми поговоримо». Формальні моменти ми з нею обговорили і ситуацію в цілому. І потім: «Ми оформлюємо договір на місяць, з завтрашнього дня. І я такий, розумію, що так, все вийшло. Після співбесіди вона пішла там робити документи, і мені каже: «Можеш вийти покурити на балкончик», і я такий: «Тут ще й курити можна!»

Я трохи знав уже, як влаштований шелтер, тому що тут жили люди, з якими я в хороших близьких відносинах, незважаючи на те, що і дистанційно, але Київ з іншими містами комунікує. Я очікував, що це буде те місце, куди я зможу прийти і знайти роботу, щоб зібрати на оренду, щоб просто себе забезпечувати. Щоб була ця можливість. Наче я у родичів: приїхав, як людина приїжджає у столицю, ось приїхав, три місяці пожив у родичів, а далі з'їхав на власний хліб, так би мовити. Я розумів, що це єдиний проєкт в Україні, який зміг би мені це дати.

Мої очікування справдилися більш, ніж на 100%. По-перше, коли я сюди приїхав, тут вже була одна людина, яку я знаю особисто. Можливо, мені через це простіше було адаптуватися. Взагалі мені складно знаходити з людьми спільну мову, в сенсі там спілкуватися, розмовляти, я закрита людина. Іноді я занадто відкритий, іноді занадто закритий, частіше я занадто закритий. І мені здавалося, що коли я приїду, я буду себе так і поводити. А ось і ні, в результаті, я товариський і усміхнений. Наш внутрішній адміністратор каже: «Коли ти приїхав – був несерйозний, а зараз ти серйозний у плані спілкування». Звичайно, коли ти йдеш з будинку в дев'ять, а приходиш в дванадцять, то тут несерйозністю і не пахне.

Є внутрішній адміністратор – це підтримка, тому що він людина з життєвим досвідом. Ось у мене був момент, мені здавалося, що я хочу звільнитися з роботи. І тоді він мені сказав: «Ні, тобі це не потрібно робити, тому що ти потім будеш кидатися туди-сюди, а час йде». І я розумів, що він це говорить, виходячи з життєвого досвіду. Якись моменти там можемо обговорювати... Старість, самотність, ми навіть таке обговорюємо. Його позиція, людини з вищою освітою, який більше мене бачив, і мені цікаво слухати його думки з приводу моїх реплік, його коментарі. З кимось більш «хі-хі-ха-ха» стосунки, а ось з ним «а поговорити». Бувають і жарти, звичайно. Я дійсно радий, що з ним позна-

йомився. Він – людина, до думки якої я б прислухався, і людина, з якою буде цікаво спілкуватися, коли я поїду з шелтеру. Ми вже навіть це обговорювали.

Коли поїду, я планую продовжувати працювати, зняти кімнату або квартиру з кимось, жити, радіти, в черговий раз прийти на Марш Рівності, може бути, стосунки побудувати. Можливо, але я, напевно, з тих, людей, яким складно їх побудувати, я намагаюся, намагаюся, але... Останні мої стосунки закінчилися звинуваченням в тому, що я істерики влаштовую. У плані там якісь ревності, я ось власник, і мені складно, мені потрібно знати, де мій хлопець. Взагалі стосунки серед геїв, вони є, звичайно, і це все прекрасно, але особисто у мене тривалих ніколи не було, і мені важко знайти свою людину.

АНТОН, 20 років

Мені майже 20, я трансгендерний чоловік. Я із Закарпатської області. З маленького міста, консервативного, я там відчував себе як птах у клітці. Ще до переходу мені доводилося приховувати свою орієнтацію, заганяти себе в якісь рамки, боятися щось не так сказати і на когось не так подивитися, тому що це все було б дуже погано для мене, адже у мене сім'я дуже гомофобна. У мене було безліч камінг-аутів, і вони всі, на щастя, були нещасливі. Зараз я кажу «на щастя», тому що в деякому сенсі я набагато більше домігся для себе в плані особистісного зростання. Мене виховувала бабуся, це для мене дуже тригерна тема, тому що було стільки обмежень з її боку, вона намагалася вкласти ті якості, які є в моєї матері, в мене. Але те, що ми з нею різні люди – як і всі ми різні. Так, щось дісталось мені, але це таке. Ну, і було багато скандалів. Перший мій камінг-аут – це взагалі, мене відправили закордон, закрили в кімнаті, не випускали, обмежили зв'язок, намагалися вибити всіма можливими і неможливими способами. Мені доводилося потім говорити: «Так, це я погарячкував». Але все одно, коли у мене були останні серйозні стосунки, я жив з дівчиною закордоном, в Будапешті, там і працював (я за освітою перукар), то вони нормально до цього поставилися, бо вона досить-таки успішна людина закордоном, і це не виходило за рамки сім'ї. Але, звісно, коли я розійшовся з цією дівчиною своєю, я приїхав до Києва і занурився в атмосферу активізму, і моя орієнтація вийшла за рамки сім'ї, і ось тоді вже почалися глобальні скандали.

Я ніколи нічого не приховував, тому що я все ж таки вірив, що батьки у мене більш толерантні, тому що вони живуть закордоном, не в Україні. Там більш розвинене ЛГБТ, і у них більш толерантне суспільство, як мені здавалося. Мама вже років 16 живе в Угорщині. Мамі було неприємно, і я спочатку намагався не травмувати її, не ранили, я її готував, як мені здавалося. І начебто вона і розуміла, тому що вона і про мою дівчину знала, і про те, що ми хочемо партнерство оформити. Вона не була в захваті від цього, але вона і не

була проти. Вона завжди говорила: «Це твоє життя, і як хочеш, так і живи, головне, що тобі добре». Але знову ж таки, до тих пір, поки це не виходило за рамки сім'ї. Але коли я приїхав до Києва, я пам'ятаю, це був Фестиваль Рівності, у мене була фотографія на Фейсбуці – я з веселковим прапором. Мати відчула, скажімо так, смажене, і попросила терміново приїхати. А я не міг, тому що у мене не було коштів. Вона образилася, почала ображати. Я тоді подумав: «Що я повинен приховувати? Чому я повинен приховувати? Хіба я не такий, як усі? Хіба я роблю щось погане? Хіба я злодій, вбивця?». Вона не може мене прийняти, а я не можу приховувати. Тому що я довго це робив, і у мене це все накопичилося з часом. І потім, коли я почав говорити про це, мені стало легше жити.

Свободу я відчув, коли приїхав навчатися в Ужгород. І тоді у мене почався дивний сезон: я поєднував навчання з тематичними вечірками. Я тоді нарешті зрозумів, що я не хвора людина, у мене все нормально, і я не один такий. Мені стало трохи простіше, тому що я навчився в колі друзів говорити на цю тему і не соромитися. А в родині я замовчував досить-таки довго, поки у мене не з'явилася Еріка (дівчина з Будапешта). Вона говорила: «Ти будеш приховувати і тобі ж буде від цього гірше. Тим паче, ми не приховуємо того, що ми живемо разом. Ти подивися на мене». Вона, в принципі, не виглядала, прям маскулінно. Ну, я тоді приїхав і сказав: «У мене є дівчина, я з нею живу, хочете приймати, хочете ні, але я з нею живу і ми хочемо оформити партнерство». Це був мій третій камінг-аут. Звісно, ніхто від цього не зрадів, був скандал, але просто Еріка – вона людина така, успішна. Вона поліцейська, у неї гарна кар'єра, і вона реалізована особистість. Вони просто розуміли, що для них це легше буде, тому що є людина, яка мене любить і може про мене подбати, їх це влаштовувало. Тим паче, що Елька сказала, що «ми ж не кричимо на кожному розі про це, живемо собі і живемо, у нас на лобі не написано».

Я спочатку визначав себе як лесбійку, а потім вже ніяк, людина і все. Трансгендером я почав себе вважати, коли вже приїхав до Києва, занурився сферу в активізму, коли у мене вже було досить-таки нормально часу для того, щоб щось там вивчати. І мені дуже допоміг Київ Прайд 2016- го року, там я дуже багато чого дізнався, поспілкувався з іншими трансгендерними людьми, і мені ця тема стала дуже цікава і дуже близька. Коли я почув чужі розповіді, я починав розуміти, що це у мене не дах їде, а що це нормально. Тому що я завжди думав, що у мене дах їде.

У Будапешті я був на перекваліфікації дев'ять місяців, і то завдяки моєму вітчиму, він впливова людина. Він постарався, щоб я там все швидко зробив і почав працювати, і друг мені допоміг, я з ним працював в студії. Він мені і запропонував поїхати і попрацювати. Були потім проблеми з документами, я міг там знаходитися не більше трьох місяців. Я хотів там отримати громадянство угорське, бо у мене мати там живе, і я міг його отримати, але не отримав – ми ж

посварилися. Мені доводилося взагалі досить часто приїжджати, і це вибивало мене з колії: я відкладав свої замовлення, а потім працював без вихідних.

З бабусею взагалі все сумно. Я пам'ятаю, коли я приїхав з Будапешта і сказав, що їду до Києва, бо цей мій друг, мій земляк, він співак, і ми з ним далі збиралися працювати. Я сказав, що у мене буде багато роботи, і я не зможу так тісно спілкуватися з матір'ю або з нею (у неї якась чи то українофобія, то чи столицефобія – вона не сприймає Україну як країну, і вона вважала, що якщо я приїду до Києва, то чи стану алкоголіком, або ескортом буду займатися, якусь маячню несла). Загалом, пішов я зі скандалом, забрав найнеобхідніші речі, які у мене були, і, звісно, свої інструменти. Мене навіть не проводжали, ми просто з другом сіли в машину і поїхали. Після того, як я поїхав, я з нею взагалі не спілкуюся. Тому що я не бачу сенсу – якщо ми з нею спілкуємося, то виходить такий скандал, що здається ось-ось кінець світу буде. Та й вона не горить бажанням. Мені важко згадувати те, що я пережив з нею.

Коли в Києві друг мене виселив, мені запропонували роботу з житлом. А я тоді не розумів, що це за робота. Виходить, я приходжу, нас закривають всіх дівчат в квартирі, і виявляється, що це бордель. І начебто офіс нормальний, і нам сказали там, що просто офіціантами працювати, і можна хороші чайові заробляти. Я і подумав: «Гаразд, добре, спробую». Тому що повернутися і рік працювати перукарем я не міг, мені потрібні були гроші і житло прямо тоді. Опиняюся я в цій закритій квартирі. Виходить, дві години на день можна було гуляти недалеко, по периметру, але там ґрати. Ані вийти, нічого не можна було, навіть їсти приготувати – ніяких ножів, нічого гострого не залишали. Приходило дуже багато дівчаток, і я почав розуміти і думати, що треба щось робити, треба бігти. Мені дуже сильно пощастило, тому що у мене на той момент були місячні. Ці місячні у мене були днів 4, хоча вони закінчилися на другий день, але я казав: «У мене ще досі, все топить!». На щастя, у мене був телефон. Я зайшов в «Пліткарку» (сторінка в Вконтакті), там було якраз оголошення про шелтер.

Мені пощастило, що мене не обирали. Але я і намагався робити так, щоб мене не обрали. Загалом, тиждень у мене якось там минув. Потім прийшли 2 новенькі дівчинки, а з однією з них я раніше спілкувався, вона лесбійка. І ми з цією знайомою вирішили, що треба звідси валити, а потім ще друга дівчина підключилася. Я придумав план. Я підійшов до сутенерки і сказав, що одна з них моя дівчина і вона прийшла мене забрати. Вона сказала: «Ну добре, окей, тільки дочекайтеся завтра керівництва». А я розумію, що якщо завтра приїде керівництво, не факт, що ми будемо живі взагалі. Ми влаштували скандал, нас, звичайно, ніхто не випустив. Якраз прийшли гості, і друга дівчина помітила, що сутенерка забула ключ у дверях. Я швидко забрав свої документи, у що встиг одягнутися, в тому і пішов. Я жив два дні в однієї з дівчат, мені ніхто не відповідав, потім я подзвонив на лінію довіри, і там мені дали всі контакти. Мене спочатку запросили в офіс, через день мене заселили. І ось тоді моє життя змінилося на краще.

“

Я ПАМ'ЯТАЮ, ЯК Я ПРОСТО СИДІВ І ПЛАКАВ, У МЕНЕ БУВ НЕРВОВИЙ ЗРИВ. Я ВТРАТИВ ПРОСТО ВСЕ ТЕ, ЩО Я ВВАЖАВ СВОЄЮ СІМ'ЄЮ. ЛЮДИ, ВІД ЯКИХ Я Б МІГ ОТРИМАТИ ХОЧА Б МОРАЛЬНУ ПІДТРИМКУ, МЕНЕ ПРОСТО ВЗЯЛИ І ЗАТОПТАЛИ. МЕНІ НІЧОГО НЕ ХОТИЛОСЯ, Я ДУМАВ, ЩО Я З 8-ГО ПОВЕРХУ СТРИБНУ.

”

АНТОН

Перший раз я був в шелтері у березні 2016 року (на перехід я зважився набагато пізніше – восени, але тоді вже замислювався про це). Я переїхав з Будапешта, тому що розійшовся з дівчиною, і мені було дуже погано, потрібно було якось змінити обстановку, повернутися в новий світ і почати робити щось нове. Я відчував емоційне вигорання. Я працювати не хотів, я тоді працював перукарем-стилістом. З партнером друга не склалися стосунки, тому що це був музичний проєкт, а я досить людина прискіплива і казав йому, що то потрібно не так, а це так. Ні, ну те, що я йому казав, зараз він це все вже зробив, але мені сказали: «Давай, іди!». А з батьками я вже посварився, бо вони розуміли, що тут вони не можуть мене контролювати.

Я у неї тоді єдиний раз за життя попросив гроші. Кажу: «Мама, допоможи мені». Вона мені каже: «Хочеш, приїжджай». Я кажу: «Мама, я не можу приїхати, у мене немає грошей». Вона мені запропонувала, щоб бабуся мене забрала, я запитав, навіщо зайві витрати, можна ж скинути на картку. Вона ще запропонувала позичити, а у мене ще тоді знайомих не було, я жив в шелтері, а тут у всіх приблизно однакова ситуація. Я пам'ятаю, як я просто сидів і плакав, у мене був нервовий зрив. Я втратив просто все те, що я вважав своєю сім'єю. Люди, від яких я б міг отримати хоча б моральну підтримку, мене просто взяли і затоптали. Мені нічого не хотілося, я думав, що я з 8-го поверху стрибну.

Але довелося брати себе якось в руки. Я вже просто не зможу туди поїхати – мене настільки сильно відштовхнули. Але мені іноді сильно хочеться, тому що там є моя прабабуся, і це єдина людина, яка мене підтримала і підтримує. Я пам'ятаю, коли я зробив третій за рахунком свій камінг-аут, вона сидить, посміхається на кріслі і каже бабусі, яка мене пиляла: «Ну, а що, подивися на це з іншого боку, зате дитину від будь-кого не принесе».

Я пам'ятаю, я ще в далекому дитинстві замислювався: «А чому я не можу так, як всі? Чому там дівчаток цікавлять ляльки, а мене ні? Чому вони хочуть виглядати жіночно, а мені від цього не холодно, не спекотно?». Потім надовго виникло якесь внутрішнє протиріччя. У мене було недостатньо інформації.

Десь в березні 2016 року я ще жартував так: «А що, якби я почав перехід?». Конфлікт був усередині. Через це у мене було таке відчуття депресивності. Потім у мене вже з'явилася стабільність, досить-таки хороша, я прокидаюся і розумію, що без цього я не можу. Я прекрасно розумів, на що я йду, і що буде, але я не очікував, що це все настільки серйозно, що мені знову доведеться попроситися в шелтер. Я тут уже вдруге. Я пам'ятаю, прокидаюся і думаю так: «Або зараз, або вже ніколи». Я приходжу на роботу, а до цього я ще влаштував скандал, кажу: «Я від вас нічого не вимагаю, тільки називайте мене не Тонею, а просто Тошею». І потім: «Все, я буду робити перехід». На роботі: «У сенсі, перехід? А це як?». Ну, і я пояснив, що я трансгендерний чоловік. Як не дивно, спочатку всі, і начальство теж, до цього добре поставилися, бо я працював барменом, і як людина, і як співробітник їх влаштовував. До того моменту (це був кінець другого місяця, в кінці листопада – на початку грудня 2016-го), як приїхав головний директор, і його це не влаштувало – він переглядав камери, а зовнішність у мене почала швидко змінюватися. І він мене образив: «Що це за воно? Що це за гермафродит?». І матами покрит, і чого там тільки не було, ще й оштрафували на досить пристойну суму необґрунтовано, ну і в мене вже просто нерви здали, я сказав, що не буду працювати там, де мене утискають. Потім мені ще пояснили, що «краще тобі в натурі звільнитися, чувак, бо буде погано». Потім до мене ще дійшла інформація, що мене хочуть звільнити, а не «за власним бажанням», звільнити без зарплати. Що вони, власне, і зробили, тому що зарплату я так і не забрав.

Потім я поневірявся по друзях. Я не хотів проситися в шелтер, тому що вже один раз тут був. Але друзі казали спробувати, в результаті я написав, ось так тут і опинився.

Але все одно, пам'ятаю, що після першого уколу, коли вже голос почав змінюватися, я відчув себе повністю щасливою людиною, бо я отримав те, чого у мене не було – відчуття комфорту з одного боку. З іншого боку дискомфорт приносило те, що є проблеми із соціалізацією. Деякі взагалі не розуміють, хто ти і сприймають, як якогось хлопчика років 13-ти. Було таке, що мені сигарети не хотіли продавати: «Це що, ваша сестра?». Я кажу: «Та ні, це я». А мені у відповідь: «Та як це ви?». Коли я влаштовувався на роботу, я вже не знав, які дані мені вписувати – по паспорту чи ні – хоча ж служба безпеки, вона ж буде перевіряти. Я вписував паспортні дані, але коли бачили анкету, запитували: «Як? В сенсі? Тобто, вам потрібна буде операція?». І мені відмовили в «Макдональдс». Сказали: «А якщо перевірка, як це взагалі пояснювати, і в колективі?». Я кажу: «У колективі це вже буде моя проблема, сам буду пояснювати. І з пе-

ревіркою, познайомте мене з нею, і я все їй поясню ». Мені відповіли: «Ми вам передзвонимо». Скрізь я це чув – «ми порадилося, передзвонимо вам», – але в підсумку мені ніхто не телефонував.

Коли я обрав трохи іншу тактику, припинив говорити про свій транс-статус, я почав замовчувати, використовував гендерно-нейтральну мову, тому що мені неприємно говорити про себе в жіночому роді, хоча іноді все одно доводиться. Тоді дуже багато хто обурювався: «А чому у вас такий голос? Звідки у вас такий баритон?». Я говорив: «Гормональний збій». «А це надовго?». «Ні, не надовго», відповідав я. Я влаштовувався, починав працювати, але коли потрібно було після стажування виходити на ставку, мені говорили «до побачення». У тій же «Салатейрі», такий гарній і перспективній мережі, де мікрофон по одному тону, жіночий і чоловічий, і коли підходив я, у мене виходив тільки чоловічий. І ось вони через це вирішили мене усунути, хоча перспектива у мене була дуже хороша.

Було таке, що я перший день прийшов і одразу ж пішов, тому що людина одразу чіплялася незрозуміло до чого. Ось так я і поневірявся в пошуках роботи місяці три. Мені довелося припинити гормонотерапію, тому що немає коштів. Тому я її тимчасово відклав, поки не устаканиться питання з роботою. Зараз влаштувався в «Фору», тому що вони там не чіпляються, їм головне, аби людина добре працював. Також мене запросили працювати в бар, а він сам такий неформатний. У нас директор, він гей, прихований, але це видно, ну і в колективі є і бісексуали, і лесбійки, і геї. Тому там немає ніяких питань до мого голосу. Ну, і, в принципі, у мене бар-менеджер, вона модель, і вона бачила різних людей. Загалом, зараз я це питання устаканив.

Навіть коли людина дізнавалася, що я трансгендер (бо зазвичай мене сприймали як гарненького низькорослого цисгендерного чоловіка), я пам'ятаю, як у мене в голові місяць крутилася одна фраза, яку сказав один хлопець, він гей, досить-таки трансфобний, маскулінний: «Ти не станеш мужиком до тих пір, поки у тебе не буде члена». І мені стало смішно, тому що, ну, як може якимось статевим органом вимірюватися рівень мужності.

Але я розвиваюся, я прагну, я щось роблю, я втомлююся, мені доводиться працювати, там, де мені б і не хотілося працювати, і мені іноді здається, що я терпіти не можу цих людей, хоча, я завзятий екстраверт. Але, тим не менш, коли я приходжу додому, в шелтер, я бачу друзів, мені стає якось легше, тому що вони всі свої, я відчуваю підтримку, таку, яку я б хотів, щоб всі отримували. Тут я можу виговоритися, порадитися, і відчуваю себе вільним.

МАКСИМ М.

Я з Рівненської області. До Києва я приїхав на роботу. Я до цього жив з батьками, мені з ними було складно жити. Вони мене не розуміють, я їх не розумію в чомусь. У нас були конфлікти не тільки на ґрунті моїх сексуальних уподобань, просто вони мене розуміли. Але мені було важко і складно з ними жити, тому що, коли я з ними жив, у мене не було особистого життя. А щодо моєї орієнтації, вони не особливо втручалися в це. Мені доводилося, звичайно, приховувати від них. Я знаю, що вони не зрозуміють, тому що вони в загальному про це говорили, не про мене, а взагалі. Вони думають, що повинна бути сім'я, хлопець з дівчиною, діти, все таке. Я не міг привести додому хлопця, або зустрічатися з ним, тому що це область, невелике місто, там не приховаєш цього. Там буде все очевидно і підозріло. Мені було складно в плані своєї орієнтації.

Але мені завжди подобалися люди моєї статі. З підліткового віку. Конфліктів в сім'ї особливо не було, просто було нерозуміння. Батьки запитували: «Чому ти не одружишся? Чи не шукаєш собі дівчину, якісь стосунки?». Мені було складно, мені хотілося якогось особистого життя. Я вирішив почати жити самотійно, відійти від них, і поїхав до Києва влаштовуватися на роботу, знімати житло. І ось так вийшло.

Я не афішував свою орієнтацію. Я поводив себе так, щоб ніхто не міг подумати, що я не тієї орієнтації. У мене не особливо багато друзів, але вони теж не запитували, чи не втручалися в те, якої я орієнтації.

Я почав знайомитися в інтернеті з людьми свого кола, і почав з ними спілкуватися. Я розумів, що мені простіше дружити з людьми такого ж кола, як я, тому що ми можемо поговорити, знайти спільні теми, інтереси. І я з друзями дитинства дружу, і з тими спілкуюся. Типу як таке подвійне життя. Але я розумів, що мене люди не зрозуміють, тому що у нас це не сприймається. Я не з тих людей, які відкриті, як є такі люди, що їм все одно, вони заявляють про себе, про свою орієнтацію, і їм все одно, що думають інші. Я не з тих людей, я завжди вважав, що це нерозумно. Тому що ти людям не нав'яжеш прийняття тебе таким, яким ти є. Я вирішив шукати себе в інших колах спілкування, в іншому місті, з тими людьми, які такі ж, як я.

У Києві більше можливостей, навіть в плані роботи, її легше знайти. Я приїхав уже на роботу, тут у мене земляки працювали. Щодо «теми» більше можливостей, простіше з кимось познайомитися, не так це кидається в очі.

Я переїхав до Києва 6 років тому. Жив, працював всі ці роки. Я, коли влаштовуюся на роботу, не афішую свою орієнтацію, тому що я вважаю, що це не повинно стосуватися роботи. І поводжу себе відповідно до суспільних правил, етикету. Я не люблю нав'язувати людям: «Приймайте мене, ось я такий! Хочете-не хочете – ви повинні мене приймати». Я приходжу на роботу влаштовуюся

так само, як і всі люди, і неважливо, якої ти орієнтації. По мені навіть не видно, і ніхто не питає. Я вважаю, що робота і особисте життя не повинні доторкатися.

Житло я намагався шукати серед свого кола. Або шукав компаньйонів, щоб разом знімати, щоб якось розуміти один одного. Тому що якщо зі звичайними людьми, які не ЛГБТ, то складніше, тому що треба буде приховувати.

Деся півроку тому я опинився у важкій ситуації. Я залишився без роботи і без житла. На роботі почалися скорочення. І я жив в хостелі, і мені було дуже складно, оскільки те, що я заробляв, мені доводилося платити за хостел. І я не міг зібрати якісь гроші, щоб зняти житло, і рухатися далі. Не було певної суми, щоб відразу заплатити там за житло або за кімнату. Так вийшло, що нам не заплатили як слід, і мені довелося жити в хостелі. Там я відчував себе дуже ніяково, тому що теж різні люди приходили, як ми називаємо по-нашому – «гопники». А я люблю доглядати за собою, вони дивилися і сміялися, жартували, тому що вони цього не розуміють. Мені було складно. Деся місяць я в хостелі прожив. І мені, коли я шукав житло, порадили (хтось в інтернеті, я не пам'ятаю хто) звернутися в шелтер, сказали, що мені можуть там допомогти. Я вирішив відправити заявку, але я якось сумнівався трохи, думав, що якось дивно. Мені здавалося, що це нереально, що прямо так допоможуть. Думав, що якийсь розвод. Думав: «Візьми підпиши документи, договір, а потім незрозуміло що буде, нададуть це житло чи ні». Це ж не друзі мені порадили, а просто в соцмережах. І тут паспортні дані потрібно давати, договір підписувати, і мене це бентежило трохи. Але я зважився, бо іншого виходу не було. Я думаю: «Ну, спробую вже, буде, що буде».

Я написав заявку, мені відповіли, що поки немає місць. Потім через тиждень мою заявку погодили, сказали, що можете приходити, тільки потрібні паспортні дані та підписати договір. Я прийшов, трохи так сумніваючись, але я ще не до кінця навіть зрозумів, що це ЛГБТ-організація. І мене почали запитувати, якої я орієнтації, і я ніяківів, боявся відкритися, думав: «Невідомо, що там, куди це піде». Потім все-таки підписав цей договір, і виявилось, що все дуже добре, і не шкодую.

Мені дуже сильно допомогли стати на ноги, тому що надали житло, харчування, безкоштовний проїзд. І там люди різного кола, всі одне одного розуміють і приймають такими, які є, і мені було дуже легко.

Мені розповіли, що це квартира, що там живуть люди, але я не міг уявити – я поїхав подивитися спочатку. Мені дали вже ключ, я сказав, що піду подивлюся, якщо все буде добре, тоді вже візьму інші речі. Я приїхав, мене там дуже добре зустріли, показали, розповіли, що це не розвод, що вони дійсно допомагають людям ЛГБТ. Я там познайомився з хорошими людьми, з деякими досі спілкуюся.

Мені найбільше подобалося житло безкоштовне. Харчування і проїзд – це ще краще, але я завжди кажу, що якщо є житло, то вже набагато простіше. А якщо ще і харчування є, тоді що залишається? Іди, реалізуй себе, тобі на-

“

МЕНІ ДУЖЕ СИЛЬНО ДОПОМОГЛИ СТАТИ НА НОГИ, ТОМУ ЩО НАДАЛИ ЖИТЛО, ХАРЧУВАННЯ, БЕЗКОШТОВНИЙ ПРОЇЗД. І ТАМ ЛЮДИ РІЗНОГО КОЛА, ВСІ ОДНЕ ОДНОГО РОЗУМІЮТЬ І ПРИЙМАЮТЬ ТАКИМИ, ЯКІ Є, І МЕНІ БУЛО ДУЖЕ ЛЕГКО.

”

МАКСИМ

дали всі можливості. І розуміння, що тебе приймають таким, який ти є, ти можеш відкритися, розповісти про себе, – це дуже приємно.

У мене особисто не було ні з ким конфліктів в шелтері. Я намагався сильно не переходити меж. Спілкувався з усіма також на рівні: «Привіт? Як справи? Як настрій?», Все. Тому що якщо ти починаєш сильно переходити межі, підпускати людину до себе, починаються якісь образи. Я займався своїми справами, ходив на роботу, в шелтері намагався не порушувати правил. Я вже працював, але тільки 3 дні на тиждень. Потім почалися підробітки, вже почав працювати повний тиждень, з понеділка по п'ятницю. Я намагаюся виконувати свою роботу якісно, і немає значення, якої я орієнтації.

Я попросив продовжити час перебування в Шелтер, і мені продовжили. Я шукав тоді житло, і не міг знайти підходяще. У підсумку я пробув там десь 5 місяців. З житлом не виходило, тому що щось сусіди не підходили. Хоча, всі з ЛГБТ-спільноти, траплялися якісь неадекватні, якісь непорядні. Або прохідний двір, або занадто пияцтво таке, і я насторожено ставився, треба ж і виспатися, і речі свої залишати. А якщо там постійно приходять сторонні люди, і якщо там щось пропаде – нічого не доб'єшся. Я, звичайно, потім знайшов хороший варіант і з'їхав.

Шелтер мені дуже сильно допоміг. Я їм це і писав, і говорив, і кажу завжди, тому що я не зустрічав таких організацій, щоб так допомагали людям. Вони дають шанс, щоб люди могли реалізувати себе. З деякими людьми, з якими я познайомився в шелтері, досі спілкуюся, дружимо, іноді гуляємо. Був на одному заході «Інсайту», в театрі, мені дуже сподобалося. Зараз я працюю кухарем. Подальші плани – працювати, прагнути до кращого, прагнути до того, щоб я міг жити власним життям.

ВЛАД, 22 роки

Мене звати Влад, я з міста Єнакієве, це в Донецькій області. Народився там в 1995 році. Є мама, тато, брат, які на даний момент там. Я закінчив навчання в школі і вступив до Луганська на ветеринарний факультет. Через два роки я перевівся до Києва в НУБіП у зв'язку з військовими діями, в Києві закінчив навчання і зараз продовжую навчання на магістратурі в місті Житомир.

Я гей, я це усвідомив років в 14, хоча передумови, думаю, були навіть ще в дитячому садку, тому як до хлопчиків я приставав ще тоді. Процес ідентифікації почався в років 14-15, 8-9 клас, коли я познайомився з моїми новими однокласниками. Вони були слешерами і вони мене підсадили на фанфики, я їх читав, читав і щось клацнуло, що це моє, мені це подобається, ну, і по-неслося. Я зробив камінг-аут в 14 років. Про це спочатку дізналася мама, це був грандіозний скандал, була катастрофа вселенського масштабу, тому що мама вважала це хворобою, потрібно було лікувати. Надалі дізнався тато і сказав, що це вікове і це мине (це мене дуже здивувало, тому що я більше боявся реакції тата). Я залишився на тиждень без зв'язку, не міг вийти з дому. Потім, як виявилось, у мене забрали ще й теплі речі, щоб я на вулицю не вийшов. Але у мене вийшло якось виповзти з квартири, одягнувши на себе три куртки, двоє штанів, четверо шкарпеток і кросівки літні. І ми пішли з моєю подругою і її сестрою кататися на гірках, цілий день ми там каталися, пили глінтвейн. До вечора я прийшов і у нас відбулася розмова з батьками, що так, я гей. Така реакція, напевно, була через незнання, «як ми це пояснимо бабусям-дідусям», «як на нас люди подивляться». Вони переживали більше за себе, за свою репутацію, я думаю, що через це.

Але зараз це взагалі не становить жодної проблеми. Ми з мамою обговорюємо моїх хлопців, вона знайома з моїм нинішнім хлопцем, ми періодично спілкуємося по скайпу. З татом теж спілкуємося на цю тему. Близько року тривав цей конфлікт, але я поступово підсовував мамі фільми тематичні – вона мене часто запитує що подивитися, і я їй почав фільми пропихувати, їй почало подобатися. Потім я періодично почав слухати передачі всякі про гомосексуальність, і мама теж зацікавилася, почала слухати, читати і у неї це почало спадати.

З приводу релігійних і політичних переконань були конфлікти тільки в Києві, але це далі словесної перепалки не заходило. Я в Київ переїхав на початку військових дій, і тут досить багато сепаратистів, нацистів і націоналістів, а в мені це все змішано, і коли зачіпають щось одне, то починає вилазити щось інше. Я відстоював свою позицію, в основному з приводу політичних переконань. Були пару випадків, коли на мене озиралися (в Луганську, в Єнакієве) коли я почав вистригати собі «оселедець», були незрозумілі погляди, але більше нічого.

Джерела підтримки як такого у мене ніколи не було, це був мій внутрішній ресурс. З усіма проблемами я завжди справлявся сам. Була потреби в спілкуванні, але спілкування мені потрібне, щоб не замикатися в собі, з кимось спілкуватися і бачити навколо себе людей.

Переїзд був дуже спонтанним, я до Києва взагалі їхав на ЛГБТ-конференцію в 2014 році. Це була 7 Національна ЛГБТ-конференція, я був там як активіст, мене взяли для просвітницької роботи. Я брав участь у громадській організації «Апельсин» в Луганську, але вона «раптово померла». Коли я познайомився з цією організацією, це було дослідження на виявлення ВІЛ-позитивних, тобто, там був тест, за який давали 30-60 грн, роздавали презервативи. Далі я був пов'язаний тільки з керівником і роздачею презервативів, я комусь їх роздавав. Тобто, це була більше сервісна організація. Конференція була з ВІЛ-сервісу та з прав ЛГБТ. Я знайомий з Святославом Шереметом, він мені сказав, що зараз є такий проєкт шелтер. Потім я поговорив з Юрою, з Тимуром і мені дали контакти Олі і Олени. Я приїхав, я був учасником, і в кінці конференції я дізнався про шелтер і дізнався, що у нас в місті почалася просто катастрофа. Я здав квиток і не поїхав назад, залишився у хрещеного, потім поїхав на західну Україну до своїх родичів, оскільки не міг тоді дізнатися з приводу місця у шелтері, говорили, що зараз місць немає. До кінця літа, десь в кінці серпня, мені подзвонила Оля і сказала, що є місце, що можна оселитися. У вересні приїхав і почав жити в шелтері.

Перед моїм поселенням в шелтер ми спілкувалися з Олею і вона сказала, що це квартира, в кожній з кімнат живуть по двоє людей, туди завозиться їжа і це можливість мати дах над головою, можливість прийняти душ і поїсти. Це давалося на час, поки ти не знайдеш роботу, все устаканиться у тебе за ці три місяці, це був такий трамплін. Коли я в перший раз приїхав мене не могло нічого не влаштувати, тому що мені було ніде жити і там атмосфера була досить дружня. Нас пов'язувала одна проблема – вимушені переселенці, це нас згуртовує.

Поки я жив у шелтері я вчився, шукав роботу, але безуспішно. Через місяць до мене підселилася моя подруга з Луганська, бісексуалка. Ми з нею разом вчилися в одній групі і так склалося, що у нас в групі було 4 гея, лесбійка і 2 бісексуалки, як нас так всіх відправили в одну з п'яти груп – не знаю. У нас була своя компанія і ми часто проводили час разом. Ми з нею разом вчилися в Києві і більшу частину часу проводили разом, тому що я її давно знав і жили ми разом, було весело. З жителями стосунки склалися добре, там було на момент мого заїзду двоє трансгендерних чоловіків – Саша і Міша. Міша поїхав до Львова після і до нас підселилося дві пари – дві дівчинки і два хлопчики. Ми з ними періодично збиралися на кухні, пекли пиріжки. Спілкування складалося нормально, ми не конфліктували і передумов ніяких не було.

Основною моєю проблемою під час життя в шелтері було знайти роботу. У мене було дуже завантажений час навчанням – о восьмій я їхав на навчання і

“

**НАС ПОВ'ЯЗУВАЛА ОДНА ПРОБЛЕМА – ВИМУШЕНІ
ПЕРЕСЕЛЕНЦІ, ЦЕ НАС ЗГУРТОВУЄ.**

”

ВЛАД

приїжджав десь о п'ятій-шостій. Не міг знайти на цей проміжок часу роботу і дуже втомлювався. Я пробував бути промоутером, намагався піти в фастфуд, але на три-дві години роботи на день я нікому не був потрібний. І у зв'язку з цим я не міг знайти собі житло – у мене було недостатньо грошей для тих варіантів, які були на той момент. Мені потрібно було знайти це дуже терміново, і те, що було терміновим, було або через ріелторів, або дуже дорого для мене тоді. Я не міг тоді платити 2500 грн за кімнату.

Я пропрацював рік в фаст-фуді, дійшов майже до менеджера, виконував обов'язки менеджера. З усім колективом були дружні стосунки, всі знали про мою орієнтацію, тому що я її не приховував. Вони дізналися про мене через місяць і всі оточили, почали розпитувати. Я розповів їм, що я нічим не відрізняюся, що я такий же і «чого ви взагалі причепилися до мене». Потім ми періодично стояли обговорювали відвідувачів, які приходили, вони мене запитували «ну, як тобі?» І таке інше.

Зараз я працюю в громадській організації «Альянс Глобал», в організації «Допоможи життю». Скоро планую запустити свій бізнес-проект – кав'ярню, і потихеньку відкладаю на свою мрію – квартиру. Я втомився працювати, я не хочу працювати і я хочу вкласти якийсь капітал у власну справу, щоб він приносив мені пасивний дохід. Або, щоб я працював в своє задоволення і не приходив додому овочем. Не хочу все життя працювати, хочу жити, а не виживати. У мене є готовий бізнес-план, який я вже відправив інвесторам. Основною фішкою буде, напевно, те, що в назві буде моє прізвище, і вона буде в напівфранцузькому стилі, в чорно-білих тонах. Класика якась.

Шелтер для мене став трампліном для подальшого життя. Він не дав мені зламатися – я залишився в Києві, вибрався з тієї ями, яка на той момент у мене була, я був без грошей, без житла.

МАКСИМ, 38 років

Мене звати Максим, мені 38 років. Я з Донецької області, з передмістя Донецька. Працював я в Донецьку останнім часом. З 2002-го року я весь час знаходився в Донецьку. Чому я в шелтері і попросив тут допомоги – у зв'язку з війною, яка там відбувається, плюс я збираюся зробити перехід, зміну статі.

Я народився жінкою. Це усвідомленим було ще на дитячому рівні – грав з хлопцями у ті ж войнушки. Я відчував, що мені некомфортно знаходитися в сукні, а в спортивній формі, наприклад, мені було комфортніше. Я не розумів, що зі мною, думав, може, мине. Коли почав будуватися перший сексуальний досвід, я відчув свої вподобання. Після першого поцілунку з дівчиною, я відчув, що це те. У мене був досвід з хлопцями, я відчував себе після цього брудним, ніби я щось неправильне зробив. Це відчуття всередині. Бачиш себе зовні і розумієш, що ти в чужому тілі. Я називаю це своїм недоліком, скажімо так, який частково в наш час можна виправити. Не називаю себе трансгендером, ці всі слова мені не подобаються.

Я хочу змінити документи, звичайно, я тут за цим, це моя мета. Інакше це просто не життя, а існування десь в тіні. Переживати, щоб хтось не дізнався, що ти така людина. Я живу так вже дуже багато років, мені не хочеться, щоб хтось знав моє минуле. Я тут, щоб те, що психологічно я відчуваю всередині, збіглося із зовнішнім. У Донецьку я стикався з тим, що можуть не прийняти на роботу тільки тому, що зовнішній вигляд, «а як вас називати». Навіть ніхто нічого не пояснював, просто говорили, що не підходжу. Може, звичайно, якщо змінити фотографію в паспорті, ім'я та прізвище змінити, то може це було б простіше, щоб відповідати. Хоча в якісь конфлікти особливо не залучався, тому що я був оточений людьми, які знали мене. Є, звичайно, гомофобія, але я прямо конкретно з агресією не стикався в цьому плані. На роботі я розумів, що дивляться якось не так, люди можуть не розуміти того, що я відчуваю. Я так само можу щось не зрозуміти. Я розумію цих людей і нікого не засуджую, кожен має право думати так, як він здатний.

Я зважився на перехід, коли у мене з'явилася дівчина, яку я дуже люблю, і заради якої... Мені, загалом, і жити останнім часом не хотілося. Я для себе це життя закреслив, просто існував. Перспективи ніякої немає в тому становищі, в якому я перебуваю. З роботою складно. Але я зустрів людину, яка сказала мені, що здаватися не можна, що в 38 років життя тільки починається. Ось ця фраза «ми з усім впораємось», після неї я відчув, що так, що ж я роблю. Коли є заради кого жити, то відчуваєш внутрішню силу, починаєш мислити по-іншому, з'являється внутрішній потенціал. До цього зі мною була людина, яка говорила «змирись». Так, ми заробляли непогано в Донецьку, нормально жили, могли собі все дозволити. Я казав, що мені не це потрібно, яка різниця чи є у тебе гроші, якщо ти знаходишся в дисгармонії з собою, якщо щоранку ти прокидаєшся і не можеш дивитися на себе в дзеркало.

Мама теж мене досить зрозуміла, говорила: «Може, я не розумію, що ти конкретно відчуваєш, але я розумію, що тобі боляче». І є у мене ще брат, але у нього своє життя, і ми рідко спілкуємося.

Коли я подумував знайти роботу і намагався зрозуміти з чого мені почати у зміні статі, я знайшов організацію «Інсайт», яка допомагає таким людям. Знайшов Олену Шевченко Вконтакті і написав їй, що мені потрібна допомога. Вона мені відповіла, я їй пояснив свою ситуацію коротко. Вона запитала мене звідки я і розповіла про проєкт «Шелтер», сказала приїжджати і дала мені телефон Олі, сказала, що мені тут допоможуть. Я був дуже радий, що знайшов цю організацію. Я їм дуже вдячний, тому що дають шанс пожити безкоштовно, вони дають шанс встати на ноги. За три місяці ще є можливість знайти роботу і знайти житло. Я був дуже здивований, що існують такі у нас люди. Я ніколи не стикався з благодійними організаціями, не було приводу. Коли зіштовхнувся, то я навіть не розраховував на таку допомогу – надавали продукти, навіть проїзний. Мені, насправді, потрібна була тільки інформаційна допомога – я не збирався ні у кого грошей просити, нічого, а щоб мені підказали куди звернутися. Через війну теж хотілося поїхати, звичайно, але можна було жити. Я не в самому Донецьку же жив потім, у мене мама в передмісті на підконтрольній Україні території, сорок кілометрів від Донецька. Сіра зона так звана.

У шелтері мені добре. Мої очікування були набагато меншими, ніж те, що я тут отримав. Люди підібралися такі, що у нас немає конфліктів. Я ніколи не жив в гуртожитку і в такій ситуації я перебуваю вперше – незнайомі люди, мені доводиться з ними ділити кухню, ванну – я був здивований, не виникало жодних конфліктів. Може, тут все-таки люди, у яких теж є проблеми психологічні. Може тут такі люди, які розуміють досвід один одного, і у нас все дружніше виходить. Для мене все окей, тому що я працюю – я прийшов, помився, приготував собі поїсти, поспав і пішов на роботу. Я розумію, що я перебуваю не в санаторії. Я розумію, де я перебуваю і що за це я повинен бути вдячним. У мене навіть думок не виникало на рахунок змін. Як на мене, так все нормально. Я розумію, які йдуть витрати навіть на це, і що ці люди десь беруть ці гроші, десь вони їх намагаються для нас дістати. Поліпшити можна все при наявності фінансів. Я не можу щось пропонувати, бо я не знаю який бюджет і що вони можуть або не можуть собі дозволити. Я така людина, що я можу адаптуватися в будь-якій ситуації.

З роботою ситуація була трохи простішою, я їхав і через знайомих вже знайшов роботу. Я працюю не за своїми документами. Швидше за все, за моїми документами мені було б дуже складно працювати, тому що моя фотографія і те, як я виглядаю зараз, дуже не збігаються. Я влаштувався по знайомству і людина, яка мене порекомендувала туди, сказала, що це Максим, у нього згоріли документи, і оскільки я не матеріально відповідальна особа тут, то мене взяли. Тобто, я збрехав. Але оскільки мене там сприймають і прийняли, мені комфортніше працювати. Мене постійно запитують коли я відновлю документи, а як я їх відновлю. Поки я працюю тут, а сам підшую щось інше. Мені, наприклад, дуже

“

Я НІКОЛИ НЕ ЖИВ В ГУРТОЖИТКУ І В ТАКІЙ СИТУАЦІЇ Я ПЕРЕБУВАЮ ВПЕРШЕ – НЕЗНАЙОМІ ЛЮДИ, МЕНІ ДОВОДИТЬСЯ З НИМИ ДІЛИТИ КУХНЮ, ВАННУ – Я БУВ ЗДИВОВАНИЙ, НЕ ВИНИКАЛО ЖОДНИХ КОНФЛІКТІВ.

”

МАКСИМ

складно переступити цей психологічний бар'єр і прийти зі своїми справжніми документами, я навіть не можу уявити на яку роботу я можу піти. У мене було не раз таке, коли я давав свої документи в банку, наприклад, мені говорили «дайте свої документи», а я кажу що це я і думаю, що зараз почнеться звичайна реакція.

У психології хотів би себе спробувати. Я не закінчив університет, я вчився, але ця тема мені дуже цікава. Перед цим навчався в училищі, потім працював, а потім пішов в університет туди, де мені подобається. Потім у мене була фінансова скрута, підвернулася робота, я взяв академвідпустку і закинув, а потім війна і ще якісь причини. Я по своїм знайомим практикував і розумію, що у мене це непогано виходило. Але, в принципі, мені багато чого цікаво, ремонтувати машини мені теж дуже подобається. І, в принципі, нічого складного я в цьому не бачу. Але хто мене візьме в автосалон механіком? Ніхто. А я б хотів піти і спробувати. На таку дійсно чоловічу роботу мене б не взяли через документи, хоча якби не знали про те, хто я за документами, то взяли б.

Планую залишитися в Києві, побудувати будинок, жити як звичайна людина. Для мене дуже важливий соціальний статус, сприйняття мене соціумом так, як я себе почуваю. Тому мені дуже важливо як я виглядаю, і щоб це з моїми документами збігалось. Щоб я міг прийти на звичайну роботу, де я міг би себе проявити, тому що зараз у мене немає такої можливості. Може, я здатний на більше, але тільки тому, що я не спробував, я не можу про це знати. Я не знаю чи прийняли б мене чи ні, але мені дуже складно, мені ніколи не було плювати на думку оточуючих. Я не вірю, що є люди, яким плювати на навколишню думку. Мені здається, що це маска, але я не можу навіть таку маску одягати. Я думаю, що стосунки по роботі... Є таке ставлення суто по зовнішній симпатії, якщо ти симпатичний начальству як людина, то до тебе ставлення інше буде. І якщо ти чомусь симпатичний, наприклад, тебе не можуть зрозуміти, то до тебе буде і інше ставлення. Я не зможу так, якщо буду це відчувати.

МАРИНА, 29 років

Мене звати Марина, мені 29 років. Родом я з Харківської області, місто Ізюм, це на кордоні з Донецькою областю. До військових подій проживала в Донецьку, протягом чотирьох років. Переїхала туди, тому що Ізюм – це маленьке місто, воно абсолютно безперспективне. Мені хотілося розвиватися, мені хотілося нормально жити, скажімо так, отримати хорошу роботу, спілкуватися з цікавими людьми і відвідувати цікаві місця і заходи, жити культурним життям. У маленькому депресивному місті для молоді перспектив абсолютно немає.

Коли почалися військові події, безпосередньо вже захоплення аеропорту (залізничне сполучення ще існувало) я зі своєю партнеркою прийняла рішення виїхати з міста. Виїхали ми до моїх батьків спочатку, в місто Ізюм. Сподівалися, що швидко все налагодиться, тому що в той час почали звільняти Слов'янськ, Краматорськ і ми всі чекали, що ось-ось, ось-ось і Донецьк звільнять. Але це затягнулося досить-таки надовго, ми прожили там майже рік, в місті, звідки я родом. Розуміючи, що повернення до Донецька вже немає, і Ізюм – це дуже маленьке місто і воно абсолютно безперспективне, ми вирішили рухатися далі. Оскільки кошти ми сильно не розраховували, і розуміли, що в Києві ми не знаємо нікого, нічого, а залишатися в Ізюмі вже не було можливостей ні моральних, ні фізичних, ми вирішили звернутися в Інсайт, в проєкт «Шелтер».

Я не навішую на людей будь-які ярлики в плані сексуальності та гендерної ідентичності, але про себе я можу сказати, що я жінка-лесбійка. Я прийняла себе повною мірою, напевно, тільки в Києві. Чому – тому що Ізюм – це маленьке депресивне місто, з сорока тисячами населення, де про таке поняття як гомосексуальність навіть не говорять. Чомусь усі вважають, що це десь в Америці чи ще десь, але тільки не в Україні, і якщо в Україні і є, то це 5-10 людей, це хворі люди і їх потрібно лікувати. Стереотип, скажімо так. Усвідомлювати це я почала років з 13. До цього я розуміла, що мені подобаються дівчата, але це було незрозуміло і я не розуміла, що це таке. Близько року або двох я гнала від себе ці думки, я зустрічалася з хлопцями. Але я розуміла, що подобається мені зовсім інше. І коли я закінчила школу, переїхала в інше місто вчитися, то зрозуміла, що я така, виявляється, не одна, і є інші такі люди. У мене почалися там навіть стосунки з дівчиною. Теж я не могла себе зрозуміти, так – не так, коли ці стосунки припинилися, я почала стосунки з хлопцем знову, для того, щоб порівняти, як і що, до чого. У підсумку я зрозуміла, що все-таки стосунки з жінками мені подобаються більше і що це нормально, що існують такі ж люди, як і я, і вони досягають багато чого в житті, що вони живуть нормальним, гарним життям і їм нема чого соромитися. Більш-менш почала себе приймати. Проте знов-таки, я приховувала це від батьків, я приховувала це від друзів. Єдиною, з ким я могла поговорити, була моя сестра молодша. Вона багато чого не розуміла на той момент (коли мені

було 18, їй було 13), але вона цілком слухала. Перша розмова в моїй родині стала-ся навіть не з моєї волі. Я на той момент жила у цивільному шлюбі з чоловіком, і ми з ним поскандалили дуже сильно, і я поїхала на кілька днів в Донецьк до дівчини. Він про це дізнався, він читав мій телефон, листування і коли я повернулася, то зрозуміла, що він розповів все моїм батькам мовляв «зробіть з нею що-небудь». Я в той же вечір зібрала речі і пішла. Я зрозуміла, що більше у мене відносин з чоловіками не буде. Він дуже довго, протягом півроку, намагався мене переслідувати, зі мною говорити, повернути, але я розуміла, що я обманюю і себе, і його. Зараз вже через 10 років, я йому, напевно, навіть вдячна за це, тому що це був перший крок до того, щоб поговорити з батьками.

Батьки, звичайно, здивувалися. Батько у мене все життя пропрацював в МВС, він такий дуже суворий. Для мами теж це було дуже складно і незрозуміло. Вони мене і до батьюшки возили, я слухала це сиділа. І ось батюшка, який сидить в Ніссані останньої моделі, з величезним золотим хрестом, і він буде мені розповідати про те, що нормально, а що ні? Для батьків це було дуже-дуже незрозуміло, вони думали, що це просто, тому що я ще не подорослішала і це, напевно, це якийсь мій бзик (хоча мені на той момент було вже 19 років і жила я окремо від них). Вони думали, що це тимчасове, і що з цим мені допоможе релігія. У підсумку вони зрозуміли, що чим більше вони будуть робити якісь спроби, тим більше я буду пручатися і нічого доброго з цього не буде. Потім ми опустили це питання і дуже довгий час ми не підіймали його, воно не обговорювалося. Вони намагалися йти від якихось розмов.

Коли я вже жила в Донецьку зі своєю партнеркою, то мама приїжджала, тато приїжджав, але вони робили вигляд, що живуть ось дві дівчинки, тому що так краще знімати житло. Коли ми приїхали в Ізюм, то тим паче не було ніяких розмов, «переселенки, звичайно, там же війна». І коли починалася вже конкретна розмова, я завжди мамі казала, що мою партнерку теж звуть Марина, що я з нею не просто так живу, це не просто подружка. Мама завжди йшла від відповіді, говорила, що, напевно, багато чого не розуміє в цьому житті.

Відверто я сказала мамі своїй буквально пару місяців тому, коли ми розійшлися з моєю партнеркою, і вона мені зателефонувала, коли я була в дуже поганому стані, я ревіла (хоча взагалі намагалася батькам свої емоції не показувати), була в жакливому стані. Мама мене запитала: «Що таке, від тебе чоловік чи пішов?» І я їй сказала, що не чоловік пішов, а кохана жінка, з якою я стільки років жила разом. Ось все. Потім мама приїхала, я її водила на марш, вона розуміла хто є хто, вже нормально і спокійно ми можемо про це з нею говорити. Я не приховую, ані уникань у мене тепер немає, нічого. Батько почув від мами. Я з нею спочатку поговорила, потім батько мені подзвонив і сказав: «Я розумію, звичайно, коли жінка від мужика йде, то це капець, але от коли жінка від жінки, то це, напевно, ще більший капець» і каже: «Ти там тримайся, все буде добре, ти ж сильна».

У Донецьку я була абсолютно закрита, тобто, тільки друзі, тільки моя партнерка і ніхто більше ані на роботі, ніде. Якщо мене щось запитували, навіть підозрювали, то я одразу червоніла, відповідала: «Ви що?» І намагалася це ще більше приховати. Доводилося брехати, обманювати, тому що я розуміла реакцію на мої відповіді. Коли я переїхала до Києва, то я зрозуміла, що я пройшла стільки, що визнати в собі те, що є, це вже абсолютно нормально. І коли на роботі, на якій я зараз працюю, у мене запитали чи правда те, що я лесбійка, я відповіла, що так. Вони довго не розуміли жартую я чи ні. І я сказала їм: «Якщо для вас це має якесь значення, думайте, що я жартую. Якщо на ваше життя це якось вплине. Але ви мене запитали відверто – я вам відверто відповіла».

Виникали, звичайно, конфлікти на ґрунті політичних поглядів. Дуже складно було жити в тому ж Донецьку, коли 95% всіх твоїх знайомих кажуть, що нам потрібна ДНР, що нам потрібна Росія і що нащо нам ця Україна, що ми її годуюмо і все інше. Дуже складно було відстоювати свої погляди, пояснювати економічні якісь питання. Коли мені говорив якийсь «вантажник Вася», що він годую всю Україну, я намагалася запитати у нього яким чином він це робить. Коли я починала йому розкладати економічні штуки, то він говорив, що я нічого не розумію. Звичайно, конфлікти виникали, але коли почали вже ходити люди з автоматами, я зрозуміла, що вже настав той момент, коли краще промовчати.

Про шелтер я дізналася з Фейсбуку. Випадково в стрічці, це було десь за місяці три до того, як ми надумали їхати в Київ. Моя партнерка натрапила на цю статтю в той момент, розповіла мені. Коли ми надумали переїжджати, то у нас до останнього був варіант жити у подружки, і ось вже куплені квитки, я звільнилася з роботи, ми дзвонимо цієї подружці, а вона каже, що її виселяють. Що робити? Діватися нікуди, я в голові перебрала всі варіанти, які тільки могла. І вона запропонувала написати в шелтер. Я сказала: «Так ну, такого не буває, просто так люди допомагають іншим людям», я до останнього, навіть коли жила в шелтері, я не розуміла, що це правда і таке буває. Тим паче я звикла всього сама досягати, а тут приймати якусь допомогу це ще гірше, ніж що-небудь. Але вона запропонувала ризикнути, тому що варіантів у нас не було. Ми подали заявку і Оля нам відповіла в цей же день, ми були шалено раді. Вона нам передзвонила, поговорила з нами обома і сказала, що через два дні якраз виїжджали дві дівчини і звільнялися два місця і вони були готові нас прийняти. Я не могла в це повірити, серйозно. Я зараз розповідаю, це така ситуація була, коли і назад дороги немає, і попереду повна невідомість. І тут все складається настільки так, як потрібно. Я не знаю що це, може це сила всесвіту або що, але для мене це було дуже круто.

Коли ми приїхали до Києва в серпні 2015 року, нас зустріли, поселили в шелтер, там навіть виявилася одна наша спільна знайома. Я три рази перечитувала договір, який я підписувала. Я не могла повірити, що таке бу-

“

**Я ХОЧУ СКАЗАТИ, ЩО ЦЕ НЕРЕАЛЬНИЙ СТАРТ, ЦЕ
ВЕЛИЧЕЗНА ДОПОМОГА ТИМ ЛЮДЯМ, ЯКІ ДІЙСНО ХОЧУТЬ
БУТИ В КИЄВІ, ЖИТИ В КИЄВІ, І ЯКИМ ПОТРІБНО НА
ЯКИЙСЬ МОМЕНТ ДЕСЬ ВЛАШТУВАТИСЯ. Я, НАПЕВНО, ВСЕ
ЖИТТЯ БУДУ ЗА ЦЕ ВДЯЧНА.**

”

МАРИНА

ває. Очікувань, чесно, не було. Я розуміла, що це житло безкоштовне, я на продукти навіть не розраховувала – головне було житло. Щоб було де переночувати. Але коли мені розповіли про те, що продукти безкоштовні, що ліки безкоштовні, що ми можемо звертатися до лікарів, що юридична допомога є – я, звичайно, була в шоці, оце так, проєкт дуже класний. Та реальність, яка була, це набагато крутіше будь-яких очікувань. Я хочу сказати, що це нереальний старт, це величезна допомога тим людям, які дійсно хочуть бути в Києві, жити в Києві, і яким потрібно на якийсь момент десь влаштуватися. Я, напевно, все життя буду за це вдячна. І, напевно, основне, це ставлення до всіх жителів шелтеру. Що це не просто проєкт, типу фестиваль провели і все. Я знаю, що вони живуть цим.

Конфліктів з іншими жителями у нас не виникало, правила там для всіх одні, але різниця, напевно, в тому, хто проживає. У нас був «золотий склад», як я вважаю, у нас практично не було ніяких скандалів, все розуміли, що ми зараз знаходимося на цій території, це явище тимчасове і потрібно просто з цим змиритися. По-перше, вікова категорія: від 25 і до 40. Деякі дуже багато працювали і тільки ночували там, ми дуже рідко бачилися. Ті, хто менше працював і більше перебували – ми більше спілкувалися і розуміли, що ділити в принципі нічого, може тільки один одному якось допомогти, погуляти навіть десь. Я просто чула, що там і конфлікти всякі бувають, але у нас такого не було, все було тихо і спокійно. Коли ми там жили, мені здавалося, що ми далі будемо все спілкуватися, я до всіх ставилася дуже дружно і мені здавалося, що і всі так ставляться. Але коли роз'їхалися, може, тому що у когось своє життя, погляди різні або часу немає. Я намагалася пару раз з тими чи іншими сусідами зв'язатися, але я бачу, що це не має реакції.

Після приїзду до Києва у нас все пішло як по маслу. Вже на третій день я знайшла роботу в Києві. Звичайно, це було не те, чого я хотіла, я пішла звичайним касиром, маючи досить непоганий багаж, тобто, я розуміла, що я і на директора тягну магазину, але мені потрібно тут і зараз, тому що мені потрібно далі гроші відкладати, щоб знімати житло, і що це тимчасово. Я навіть не думала сидіти, відпочивати, від чогось відходити. У мене була поставлена мета, я її почала досягати. Я тоді працювала в дві зміни, приїжджала на роботу о сьомій, а йшла о 11, спала по дві-три години. Через тиждень три я познайомилася з таким же торговим представником, як я зараз працюю, вона прийшла в магазин забирати замовлення, і ми розговорилися. І вона мені каже: «Чому ти тут сидиш? У нас вакансія є, не хочеш сходити на співбесіду?». Я вирішила: чому б і ні. Мені проводив співбесіду саме директор, ми з ним поговорили. Посиділи з ним посміялися, він сказав, що мені передзвонять. Минув тиждень, мені не передзвонювали, і я розуміла, що потрібно ще якісь варіанти шукати. Але потім мені передзвонили і запросили. Спочатку я пропрацювала три місяці на Борщагівці, я дала колосальний результат і мене перевели у центр. Вже більше року я працюю по центральному району, маю, в принципі, вищу зарплату з усіх можливих у нашій філії і досить гарну репутацію. Світило підвищення, але для цього потрібна машина. Поки я її придбати не можу.

У моєї партнерки так само не виникло проблем з пошуком роботи. У неї дуже вузька спеціальність (вона лікар-генетик) і вона працювала в Донецьку у лабораторії і паралельно в училищі підвищення медичної кваліфікації була методистом. Коли ми переїхали сюди, вона не розуміла, куди йти далі і де шукати роботу з такою спеціальністю, тому що лікар в лабораторії це не скрізь потрібно і оплачувано. Потім через якісь зв'язки вони знайшли вихід на НДІ, лабораторії, там зараз завідувача сама з Донецька (до цього завідувала лабораторією в університеті ім. Горького). Звернулися, і вона сказала так, звичайно. Питань тому не було. У них там ніяких розпитувань про сексуальність і співжиття не було.

З пошуком житла після шелтеру теж проблем не виникло. У моїй партнерки донецька прописка, ми через це дуже хвилювалися, бо наслухалися, що з донецькою пропискою не беруть, не хочуть. Ми знайшли квартиру у пари дівчат, просто по оголошенню на OLX і коли ми приїхали на перегляд, навіть якось були в шоці. Вони сказали, що дуже раді допомогти людям, все добре. З цим нам теж дуже пощастило. Ми буквально подивилися дві квартири, які нам просто не сподобалися, тобто, вони нас не влаштували, а ось третій перегляд – ми туди і переїхали.

Ми ще тоді жили в шелтері і поволонтерили на Фестивалі Рівності, і далі продовжували спілкування. Потім мені запропонували волонтерство, і я з радістю погодилася. Всі проекти дуже цікаві, кожен по-своєму. Складно якось зібрати все разом. Мені дуже подобається, що ми займаємося зараз

допомогою транс-людям, зі скасуванням шестидесятого наказу, тому що це все так незрозуміло. Я розумію, що саме «Інсайт» є на 80% частиною того, що сталися такі зміни. Це мені дуже подобається, я дуже цьому рада, і я хочу бути частиною цього. Фестиваль Рівності – це теж нереально захоплюючі речі, коли люди починають розширювати свій кругозір, коли туди приходять не тільки ЛГБТ-представники, коли приходять френдлі люди, коли приходять люди, яким просто цікаві якісь виставки і івенти. Вони починають якось по-іншому дивитися на тих чи інших ЛГБТ-представників або людей з інвалідністю, або переселенців тих же. Коли вони розуміють, що не всі донецькі «такі». Це теж добре, коли у людей змінюються навіть не погляди, а розбиваються якісь стереотипи, шаблони. Бути частиною цього це теж гордість для мене, скажу чесно. Дуже багато людей, які в себе не вірять, хочеться з цим боротися і давати їм віру в себе.

А в плані нинішнього – мені подобається те, що я працюю з людьми, продаю радість, шоколад, але, напевно, від цього я буду відходити. Я не хочу переїжджати з Києва, я неодноразово говорила про це зі своєю колишньою партнеркою. Я розумію, що я не хочу їхати з цієї країни, не дарма ми були народжені ціє. меншість в меншості в тому ж самому Донецьку, коли ти проукраїнська, ще й лесбійка. Ми це все пережили, пройшли, і далі їхати, кинути Україну – я не можу. Я все-таки люблю свою країну, я хочу побачити її процвітання і я хочу брати участь у розвитку моєї країни.

Проект «Шелтер» не має аналогів в Україні і, наскільки я знаю, аналогів взагалі в світі цього проекту саме для ЛГБТ-людей. Тому це щось дуже значуще, навіть не на всеукраїнському рівні, а ширше. Я думаю, що цей проект не тільки повинен існувати, але такі ж проекти потрібно відкривати в інших регіонах України, тому що не у всіх є можливість саме в Київ поїхати, та ж квартира теж не гумова, тобто, проект може прийняти тільки певну кількість людей. Я розумію, що людей, які потрапили в складні життєві ситуації на ґрунті своєї сексуальності дуже багато і деякі, так само, як і я, думають, що таких проектів не існує, що це не просто допомога. Деякі просто не наважуються їхати в Київ, у кого-то ще якісь проблеми виникають. Я думаю, що проект потрібно підтримувати і розвивати його далі.

СВІТЛАНА, 39 років

Мене звати Света, я народилася в Ташкенті в родині військовослужбовців. Потім ми з батьками переїхали в Москву, після в Луганськ. У Луганську я закінчила середню школу, медучилище, також вчилася в академії мистецтв на факультеті станкового живопису на художника. Поїхала з Луганська я досить давно, але оскільки у мене там живе мама, їй 76 років, і прописка у мене луганська. Я якийсь час, коли вчилася в інституті – приїжджала. Спочатку я жила в Москві, потім у Харкові, в Києві вже 3 рік. Після всіх цих дій військових стало дуже складно потрапляти в Луганськ, крім кордонів, на яких по 16-20 годин люди стоять, плюс психологічно важко, різні моменти чуєш від людей, я до сих пір ще не була в Луганську у мами.

Мама приїжджала один раз на 2 дні всього лише. Але оскільки вона у мене неспокійна, коли приїхала одразу сказала: «Поїхала я додому, тому що у мене там квартира, треба справи робити». А тут їй робити нічого.

Я потрапила в складну життєву ситуацію. Тут в Києві у мене була сім'я, була дівчина і діти, двоє дітей у неї було, є. У нас були складні стосунки і настав момент коли вони стали зовсім натягнуті і вона сказала, що тобі краще пожити десь окремо. Але оскільки ту квартиру, в якій ми жили, я орендувала сама, знімати ще одну квартиру я не тягнула. Тоді я дізналася, що є такий проєкт «Шелтер», який допомагає в тому числі людям зі спільноти, які опиняються в складних життєвих ситуаціях. Я ходила на різні заходи в «Інсайт» та там я дізналася, що є такий шелтер. Я написала на пошту проєкту і мені надіслали анкету. Я заповнила її і потім мені подзвонили і сказали під'їхати в офіс. Я приїхала з паспортом. зі мною вийшла поговорити дівчина, яка була дуже щирою в спілкуванні і хотіла підтримати. Власне, я бачила її і раніше в офісі, але ми з нею не спілкувалися і вона прямо розкрилася для мене з іншого боку, наскільки вона щира була. Розповіла свою якусь історію з життя, яка теж була досить болючою, такої відвертості від незнайомої людини я не очікувала. Ми підписали договір на проживання, мені дали ключі, розповіли де знаходиться шелтер і подробиці про правила проживання.

Складно сказати, що можна додати або змінити в проєкті. Все залежить від фінансування. Звичайно ж, можна нескінченно покращувати умови проживання і місце. Зробити шелтер, припустимо, не на околиці Києва, а десь в центрі. В принципі, для людей, дійсно потрапили в складну ситуацію, коли обирати або перебирати не доводиться і ти радієш реальному варіанту, то це просто чудове місце, де є ліжко, ковдра, є холодильник, який не порожній.

Коли я жила, то не сильно користувалася продуктами, тому що мені якось було совісно. Я думала: ну, я якось працюю, навіщо ще продукти їсти, які при-

“

**КОЛИ ТИ ЗНАХОДИШСЯ В БЕЗВИХІДНІЙ СИТУАЦІЇ – ЦЕ
МОЖЛИВІСТЬ, І ЧАСТО, КОЛИ ЛЮДИНА ЗАГНАНА В ЯКЕСЬ
БЕЗВИХІДНЕ СТАНОВИЩЕ, ОСОБЛИВО, ЯКЩО ЦЕЙ ТИСК З
БОКУ БЛИЗЬКИХ ЛЮДЕЙ, З БОКУ СУСПІЛЬСТВА В ЦІЛОМУ,
ТО, ЯКЩО ТИ НЕ БАЧИШ ВИХОДУ, ДЕЯКІ ЛЮДИ ПОЧИНАЮТЬ
ДУМАТИ ЯКІСЬ ПОГАНІ РЕЧІ. ОСЬ БЕЗВИХІДЬ І ЛЮДИНА
ДУМАЄ – НУ, ВСЕ, БІЛЬШЕ МЕНІ РОБИТИ НІЧОГО...**

”

СВІТЛАНА

возяться для жителів шелтеру. Думала, може, комусь вони потрібніші, якщо хтось не працює, може хто сильніше голодує. Я соромилася, тим паче, не часто бувала вдома, тому що я до пізнього вечора працювала, але, в принципі, це дуже гарне місце. Хотілося б, звісно, перенести його ближче до центру, але це одразу вплине на ціну оренди, я думаю. Стосунки у мене з усіма мешканцями були хороші, людина я не конфліктна, мені було дуже комфортно. Проєкт «Шелтер» – це дійсно дуже важливий проєкт, який допомагає людям. Коли ти знаходишся в безвихідній ситуації – це можливість, і часто, коли людина загнана в якесь безвихідне становище, особливо, якщо цей тиск з боку близьких людей, з боку суспільства в цілому, то, якщо ти не бачиш виходу, деякі люди починають думати якісь погані речі. Ось безвихідь і людина думає – ну, все, більше мені робити нічого...

Потрібно, щоб про цей проєкт знало якомога більше людей, можливо комусь він може врятувати навіть життя. Я б хотіла побажати організації, щоб цей проєкт продовжував існувати і не закінчувався, тому що є люди, яким потрібна допомога. Організації розвиватися і робити більше проєктів, спрямованих на спільноту, таких же важливих, як шелтер і таких дієвих.

СЕРГІЙ, 55 років

Я з міста Донецьк, ми жили біля аеропорту. У мене було звичайне життя, працювали, жили як усі. У приватному секторі, тихо-спокійно, про війну ніхто не думав, хоча я розумів, що це можливо. Я попереджав, що шанси того, що це може бути, досить високі. Мені, звичайно, ніхто не вірив, думали, що на Україну Росія не піде. Саме в такій формі. Але, тим не менш. Я пропонував навіть і сестрі, і всім, продати нерухомість і переїхати. Ніхто не сприймав це серйозно. Я відчував, я рак по зодіаку, може бути, інтуїція така, я речі відчуваю, не розумію, чому так. Ну, а потім, коли після Майдану в 14-му році в Донецьку почалися рухи дивних людей, ну як дивних – навколо військкомату зібрався натовп, вони у військовій формі, у «камуфляжках», хто на що здатний. Вони там пили вже... Я дивлюся, що по місту рух нездоровий. Вони там щось радісно і бурхливо обговорювали, у деяких, я вже бачив, промайнула зброя тоді, і я зрозумів, що це все: це те, про що я думаю. Це відбувалося не в один день – там побачив, там побачив. Потім, звісно, в ЗМІ, мітинги, проукраїнські мітинги, я попереджав: «Не йдіть», тому що влада нас точно зрадить, поліція нас точно зрадить, вони всі заодно в цьому проєкті, вони всі за Росію. Люди ходили, дехто загинув, когось вбили. І це ще не було війни. Говорячи «ми», я маю на увазі наших громадян. Своїх родичів в першу чергу, громадян, які там жили. У Донецьку я займався ремонтно-будівельними роботами. Я був фіктивно одружений, потім ми з Іриною розлучилися, була квартира, потім цю квартиру я продав, Ірина поїхала в Грецію до подруги, вона просто була другом життя. Я переїхав до батьків. Я довго з ними не жив, повернувся до них, а у них там будинок в жалюгідному стані, тож останні 10 років я цей будинок реставрував, добудовував – таке, побутове життя.

У 14-му році вже почалися бойові дії. Почалися обстріли. Я просидів там рік, і протягом року говорив: «Так, ну ми будемо виїжджати, чи ні? Може бути, ми встигнемо щось продати». Це коли я з батьками був ще. І сестра, троє дітей... Сестру протягом місяця пропаганда кардинально змінила: «Україна – це ворог», «ти – бандерівець», «ти – фашист», різко їхня сім'я змінилася, з їхнього боку агресія була, причому у такій мірі, що говорили «ми тебе...» Я кажу: «Ви що? Ви де живете? Ви ж в Україні живете». Я своїм сказав: «Якщо ви хочете, то ми знайдемо куди переїхати, було б бажання. Я буду виїжджати, і будемо думати, де зачепитися, тому що це надовго. Потрібно звідси вибиратися. Тому що тут перспектив – нуль. Може бути, діти сестри підростуть, і ми їх тоді витягнемо, заберемо». І ось, рік я з ними просидів, підготував їм будинок, щоб він працював, був з електрикою, коли немає води, немає газу, щоб вони могли там жити. Чисто технічно. Тому що ми сиділи і без води, і без світла, без газу. Все було. Снаряди летіли з усіх боків. Були обстріли, що імітують вогонь з української сторони, але я розумію, що відбувається – це просто місцеві обстріли

з кварталу в квартал. Мої мені вже говорили: «Давай, їдь». І, коли обстріли припинилися, а вони масово припинилися десь 14-го лютого 2015-го року, я буквально 15-го числа зібрався, і виїхав до Києва.

У мене тут були знайомі, вони говорили: «Не переживай, переїжджай сюди, не пропадеш», я приїхав, а виявилось, що у них якісь «терки», і в результаті я опинився на вулиці. Але добре, що у мого знайомого була добра знайома Яна, і вона, в принципі, мені допомогла. Я їй кажу «Ян, я їду на вокзал, ну все, більше нікуди», а вона каже: «Як?» Я кажу: «Ну, ось так от». Тоді вона каже: «Ну, зараз щось будемо думати». Ми були з нею взагалі не знайомі, а вона просто мені допомогла. Вона поселила мене до мами своєї хорошої подруги. Була така можливість. Я там місяць пожив, а потім перебрався вже в шелтер. Теж Яна мені порадила. Я приїхав після року під обстрілами, я в шоці, в голові туман, нічого не розумієш. І це тривало близько року, коли виходиш з цього стану, розумієш, що мирне життя, що літаки літають, що це гримить метро, а не снаряди десь вибухають... Це не проходить просто так. Якийсь час ти виходиш. Це залежить від твоєї нервової системи. Приїхав до Києва в такому стані, намагаєшся сам собі говорити: «Потрібно намагатися сприймати все реально». Тому що кожна людина – це окремий всесвіт, і сприйняття всього у різних людей різне. Дуже важливо тримати себе в руках, будучи в таких стресових ситуаціях – це дуже важливо, і на це потрібен час. І шелтер дав мені цей час. Я не міг адаптуватися: у мене інша вода, нервові стреси, інше харчування. Організм почав давати збої: там захворів, тут не так, там не так. Я не молодий хлопець, мені вже, слава Богу, за 50 давно. І якби не вони... Вони дали цей час. А часу мені більше треба. Молода людина якось швидше адаптується. А я в шоці був, я не знав що робити. І завдяки шелтеру... Я за цей час трошки адаптувався, відійшов, знайшов роботу – я шукав роботу, яка мені б підійшла. Багато перепробував – то не підходить, це не підходить... Тобто, я розумів, що є такі ризики, які я не можу собі дозволити. Тобто, можна «загнутися» було взагалі. А завдання було виїхати не для того, щоб загнутися тут, а асимілюватися. Вжити, і своїх витягнути. Кожен день з ними по телефону декілька разів розмовляю.

Мої батьки залишилися там. Це стримуючий фактор, сестра стала сепаратисткою, причому і її чоловік, і всі її родичі, вони за цю ДНР, діти страждають. А батькі ж люди похилого віку... Це ж їхні онуки, вони намагаються їх якось уберегти, до себе забрали на якийсь час, і зараз вони періодично там. Хоча були можливості, я їм пропонував виїхати, а може і зараз є, просто пропонували люди, говорили: «Приїжджайте, живіть». Тут також важлива моральна, психологічна підтримка. Ось те, що мама говорить: «Те, що ти дзвониш – це дає сили кожен день. Я ділюся з ними буквально практично всім. Це їх підтримує, вони в курсі подій. Вони дивляться за можливості українське телебачення. Вони повністю проукраїнські. Мама, незважаючи на те, що вона етнічна росіянка, вона з глибокого села під Калугою, а батько у мене – українець.

“

Я ПРИЇХАВ ПІСЛЯ РОКУ ПІД ОБСТРІЛАМИ, Я В ШОЦІ, В ГОЛОВІ ТУМАН, НІЧОГО НЕ РОЗУМІЄШ. І ЦЕ ТРИВАЛО БЛИЗЬКО РОКУ, КОЛИ ВИХОДИШ З ЦЬОГО СТАНУ, РОЗУМІЄШ, ЩО МИРНЕ ЖИТТЯ, ЩО ЛІТАКИ ЛІТАЮТЬ, ЩО ЦЕ ГРИМИТЬ МЕТРО, А НЕ СНАРЯДИ ДЕСЬ ВИБУХАЮТЬ... ЦЕ НЕ ПРОХОДИТЬ ПРОСТО ТАК.

”

СЕРГІЙ

Але, тим не менш, вона розсудлива людина, вона завжди говорила: «Україна – це золото Європи. А Росія – це безодня». Як би Москва добре не жила, як би вони не хизувалися, вони завжди будуть невігласами. Я не торкаюся особистостей, в державі, в імперстві своєму. Вони завжди будуть нас недолюблювати і дивитися зверхньо. Третім сортом завжди вважати.

Отже, Яна розповіла мені про шелтер, я написав заявку, мені прийшла відповідь, мене запросили на співбесіду, я прийшов.

Це дуже хороший проєкт, знаєте, цей проєкт мене просто витягнув, я настільки вдячний, я не забуду цього ніколи, я завжди буду казати «дякую» шелтеру, проєкту, і «дякую» Богу, що він мене туди направив. Це стосовно особисто мене.

Я не долучався до жодних ЛГБТ-ініціатив, бо я не розумів, навіщо це робити. Навіщо «каламутити цю воду», бо якщо ми цю тему не підіймали, то народу на вулиці, по суті, байдуже. Але якщо починаєш їх «щимити» за їх права, то... Якщо ми хочемо, щоб одностатеві шлюби були законні, то це дуже боляче для суспільства. Бо для всього потрібен час. Це не зробиш за 10, 20 років. Для цього потрібно років 50. Не стала Фінляндія або Швеція такими за мить. Пройшов час, це все треба робити дуже поступово. Ці процеси потребують часу, це не можна змінити швидко. Боротьба, звичайно, потрібна, але як ви бачите, є багато груп людей, які дуже агресивно на це реагують. Таке є і в інших країнах, але якщо це поступово, м'якше робити. Я, звичайно, можу помилятися.

З шелтеру я поїхав через 3 місяці. У мене просто вже там була робота, я досидів дні 2-3, це максимум. Бо у мене вже була робота, я пару днів пропра-

цював, потім мені на роботі запропонували житло, і я тоді сказав «О, все, я переїжджаю». Вже в середині липня я знайшов роботу, і мене взяли на стажування. Я там і досі працюю. Проблем з пошуком роботи було дуже багато, я довго не міг знайти роботу там, де я зміг би працювати – на будівництві, я побував на одній, другій, третій – це просто катастрофа.

Робота у моїй сфері взагалі близька до мера Києва. Вони дуже лояльні, я сам не очікував. Я просто кажу: «Я не можу знайти роботу таку, яку я хочу». А вони мені кажуть: «Зайдіть на roboota.ua, це офіційний ресурс, і дайте резюме, шукайте те, що вам хочеться». І я дав одне, друге, третє... І в один день буквально за годину співбесіда тут, і співбесіда там. В одному місці мені кажуть: «Ми Вам завтра перетелефонуємо», і в іншому місці теж так кажуть. Я повертаюся, і мені вже через дві години дзвінок з другого місця роботи, вони кажуть: «Ми запрошуємо Вас завтра вже почати тестовий період». Я кажу: «Добре!» Це сфера технічного обслуговування готельного бізнесу. Хоча я хотів знайти роботу десь на виробництві, щось руками робити. Бо це у мене по життю. Але їм потрібна була людина така, вони так і написали: «Потрібен майстер на всі руки». Я їм написав, що я можу, і вони вирішили зробити іспит. І я там зараз. Я роботою задоволений, але ж ніде не буває все гарно, наприклад, мені не подобається, як спілкується керівництво з підлеглими. Але що я можу зробити? Щодо житла, у них є можливість запропонувати для життя деякі кімнати в офісі. Вони мені запропонували, я не відмовився, там декілька працівників, і це безкоштовно. І це дуже допомагає, бо тут в Києві... І я їм вдячний за це. Але я дуже залежний від цього, від них, бо якщо на роботі щось не так, то це вплине і на житло. Але це стимул, це стимул не вередувати. Житло можна зняти, звичайно, але у мене це вже інше. Нам треба переїжджати, треба будувати, треба щось робити. Це можна зробити, гроші потрібні, але не дуже так багато. Я досі сам. Де шукати, як шукати – складно. Хотілося б знайти партнера. Може, вік. Може, я «капрізний». Може, великі запити. Може, низька самооцінка. Я не знаю. Що стосується себе – я нуль повний. Ну, а з іншого боку це не заважає робити справи. Бо дуже складно знайти людину, бути з нею... Ну, ви розумієте, щоб ще й справи робити... Це повинні обидві людини робити. Не може одна людина все робити.

ОКСАНА, 31 рік

Я сама родом з Донецька – народилася, виросла, жила до 2014 року. Складно щось виокремити, для мене це було звичне життя – навчання, друзі, робота. Переїхала, тому що почалися військові дії. Місто наповнилося так званими ополченцями зі зброєю, і стало просто небезпечно там жити. Сусіди мого віку, які спілкуються з цими ополченцями (я бачила) і підтримують всі ці ідеї, я знала, що вони гомофобні і я знала, що вони знають про мою орієнтацію. Дуже часто мені розповідали, що вони прямо говорили, і знали, що я лесбійка. За якими вони критеріям про це зробили висновок – я не знаю, тому що я з ними не підтримувала спілкування, але я знала, що вони знають. Коли ситуація військова загострилася, в аеропорту (я жила близько до цього місця), стало страшно, коли не тільки військові на кузовах їздили, а коли почали літаки, вертольоти над будинком літати, теплові пастки випускалися. Стало зрозуміло, що якщо буде ще більше загострюватися, то незрозуміло куди полетять уламки.

Я лесбійка. Усвідомлення починалося з якихось симпатій, закоханостей. Потім з'явилися стосунки. У мене все плавно так в життя вкраплялося. Навіть не можу виокремити якийсь конкретний момент, коли я це зрозуміла.

Батьки не знають. Я намагалася спочатку поговорити, промацати ґрунт, дізнатися ставлення. Намагалася спочатку з мамою поговорити на цю тему, і вона різко негативно була налаштована, різко висловлювалася з приводу гомосексуальності взагалі. Мама дуже консервативна людина, вона лікар. Ще радянського виховання і у неї дуже сильні ці вкладені умовні знання про те, що це хвороба і що люди стають гомосексуальними від впливу радіації або під впливом моди, або ще щось. Такі стереотипні твердження, в які вона мало не свято вірить. І якісь доводи або аргументи, приведення альтернативних точок зору вона не сприймає. З татом я взагалі не стала розмовляти з цього приводу. Він м'якший за маму, не знаю. Я довго думала після розмов з мамою і прийшла до висновку, що в принципі мені і не потрібно їхнє схвалення або якась підтримка. Я ж не змінюся від того чи приймуть вони це чи ні. Який сенс говорити.

На цю тему ні з ким не спілкувалася в сім'ї. Мені спочатку хотілося поділитися, тим паче, коли у мене були тривалі стосунки, хотілося з батьками поділитися. Мені дуже не подобалося, що доводиться вигадувати всякі історії, що це за дівчина, про подружку, сусідку чи щось ще в цьому роді. Був період, коли хотілося все сказати, як є. Але потім це минуло, подумала про те, що може це не так вже й важливо. Тим паче, я живу від них окремо з 2009 року. Я переїхала, коли закінчила університет. Я встигла навіть заміж вийти в 2010 році і розійтися.

У мене були сильні гетеронормативні переконання – що «сім'єю» можна називати тільки пару, в якій є чоловік і є дружина. Я чітко зрозуміла, що це не так, коли я почала жити з хлопцем. Стосунки склалися просто жахливо. Мені і раніше було важко з хлопцями знаходити спільну мову в плані любовних стосунків, я їх не розумію. Але коли я почала жити з хлопцем і ми одружилися, то це стало взагалі нестерпно. Якось психологічно важка атмосфера. І я зрозуміла, що це зовсім не моє.

Далі я познайомилася з дівчиною, яка переїхала до мене жити. Батькам я казала, що це моя сусідка, подруга і так далі, не називала справжню причину. На початку, коли ще бурхливі почуття, емоції і хочеться всім розповісти – хотілося поділитися з батьками. Але я зрозуміла, що якщо мої батьки не зможуть порадіти, я-то від цього не змінюся, мої стосунки від цього не стануть іншими. Ну, не можу я зараз з ними це розділити, нехай буде так. Ми з моєю партнеркою домовилися, я пояснила їй одразу ситуацію, що з маминого боку різко негативне ставлення, тому я не хотіла б обговорювати з ними. Вона прийняла цей факт.

Переїхати до Києва вирішили з кількох причин. По-перше, тому що ставлення почало змінюватися, а атмосфера загострюватися. Її батьки стали нервувати з цього приводу, з приводу питань різних неприємних, на які їм потрібно було відповідати або брехати, якимось викручуватися з ситуації. Плюс ситуація була дуже важкою – я там не змогла знайти роботу. Я лікар-лаборант за освітою і в маленьких містах із ставками проблеми. І, як виявилося, в кризові періоди люди не так легко від неї відмовляються, тим паче в маленьких містах.

Ми спочатку хотіли своїми силами виїжджати. У нас було трохи грошей, грубо кажучи тільки на дорогу. Я знала, що у мене подруга з Донецька переїхала в Київ і переїхала може на півроку раніше, вже влаштувалася. І я у неї запитала чи можна щось на перший час з житлом придумати, деś оселитися. Вона сказала: «Так, звичайно, приїжджайте, можете у мене залишитися на місяць-два». Вона сама в якомусь тимчасовому житлі жила. Потім склалася ситуація так, що коли ми вже купили квитки, за пару днів до від'їзду вона подзвонила і сказала, що з цим житлом щось не так, що вона сама виїжджає і буде жити в готелі. Ми посиділи-порахували і зрозуміли, що на готель у нас грошей не вистачить і хоча б щоб якусь роботу знайти потрібний мінімум місяць. Ми розуміли, що у нас не вистачить на це грошей. І вирішили подати заявку в шелтер.

Побачили пост в фейсбуці, може за півроку до того, як вирішили переїжджати, але у нас якось не було ідеї скористатися цією допомогою, більше своїми силами сподівалися. Коли зрозуміли, що самим ніяк не вийде, то подали заявку. Відповіли нам дуже швидко, буквально в той же день прислали анкети. Ми їх заповнили. І я не пам'ятаю чи в цей же день, або на наступний день вранці Оля Ольшанська передзвонила, провела в телефонному режимі

інтерв'ю з нами обома і погодила наші кандидатури. Нам якраз пощастило, що в цей час з різницею в день-два повинні були виїжджати дві дівчини звідти, і звільнялося два місця.

У мене очікувань не було ніяких. Мені було достатньо того, що нам допомогли, що є житло. Я думала, що нас максимум кудись поселять як в общагу, якусь кімнату дадуть і на тому спасибі. А виявилось, що надається ще харчування, нам компенсують проїзд в громадському транспорті. Я була вражена цим. Це виявилось більше, ніж я могла собі уявити.

Перший час після переїзду в шелтер я займалася пошуком роботи. Виявилось, що в своїй спеціальності навіть в Києві досить складно знайти роботу. Мені пощастило, що моя мама згадала про те, що її колега перебрався теж до Києва, вона до нього звернулася з проханням підказати якісь вакансії. Я з ним здзвонилася і через знайомих знайшла роботу.

З мешканцями стосунки були як з сусідами. Радше були не конфлікти, а якісь побутові ситуації. Я б це віднесла саме до побуту. Коли під одним дахом живуть кілька абсолютно незнайомих людей зрозуміло, що потрібно організувати якийсь спільний побут. Мені здається, що правила взагалі добре продумані. Це елементарні побутові якісь правила. Добре, що є внутрішній розпорядок, це допомагає згладжувати цей процес притирання взагалі незнайомих людей. Кожен звик вести якийсь свій спосіб життя, у кожного свої правила і раптом ми всі опиняємося під одним дахом. І те, що є загальні правила для всіх, мені здається, це добре.

Шелтер, по-перше, став мені домом на певний період часу. По-друге, це дуже потужна основа. Об'єктивно я розумію, що виїхати кудись у важкій ситуації, по суті без засобів для існування, коли тобі допомагають зачепитися, влаштуватися. Сам цей період життя в шелтері, коли не потрібно турбуватися про елементарні побутові нюанси – грубо кажучи, де спати вночі і що завтра їсти, є час якраз зайнятися пошуком роботи. Якби не шелтер, то у мене б не було можливості підшукувати роботу, я б працювала на першій-ліпшій, куди б змогла влаштуватися. Це дуже хороша основа для того, щоб зачепитися, відновитися, намагатися налагоджувати своє життя. І в психологічному плані дуже сильно надихає, коли абсолютно незнайомі люди, які взагалі ніяк в мені не зацікавлені (це зараз ми вже спілкуємося, дружимо, працюємо) дають допомогу і таку підтримку, просто допомагають тому що можуть допомогти. Я зараз розумію наскільки нелегко було організувати цей проєкт і наскільки нелегко його підтримувати. Коли люди допомагають тому що вони можуть – це дуже надихає.

Ми заїхали в липні 2015 року, а виїхали в січні. Нам продовжили термін перебування. Просити ми не могли, тому що ми розуміли, що є загальні правила. Можливо, нам просто пішли на зустріч, вирішили допомогти ще трохи.

“

ЦЕ ДУЖЕ ХОРОША ОСНОВА ДЛЯ ТОГО, ЩОБ ЗАЧЕПИТИСЯ, ВІДНОВИТИСЯ, НАМАГАТИСЯ НАЛАГОДЖУВАТИ СВОЄ ЖИТТЯ. І В ПСИХОЛОГІЧНОМУ ПЛАНІ ДУЖЕ СИЛЬНО НАДИХАЄ, КОЛИ АБСОЛЮТНО НЕЗНАЙОМІ ЛЮДИ, ЯКІ ВЗАГАЛІ НІЯК В МЕНІ НЕ ЗАЦІКАВЛЕНІ (ЦЕ ЗАРАЗ МИ ВЖЕ СПІЛКУЄМОСЯ, ДРУЖИМО, ПРАЦЮЄМО) ДАЮТЬ ДОПОМОГУ І ТАКУ ПІДТРИМКУ, ПРОСТО ДОПОМАГАЮТЬ ТОМУ ЩО МОЖУТЬ ДОПОМОГТИ.

”

ОКСАНА

Після виїзду з шелтеру ми знайшли квартиру. З пошуком житла дивовижна ситуація склалася – власниця цієї квартири теж належить до ЛГБТ-спільноти, тобто, вони з партнеркою живуть удвох і виховують двох спільних дітей. Я вважаю, що це взагалі везіння колосальне. Ми не одразу знайшли цю квартиру, але зупинилися на ній по суті через власницю. Ми розуміли, що не розпитувань, що не буде підозр, що мужиків водитимуть або ще щось в цьому роді, що не потрібно буде вигадувати пояснень.

Зараз ми розійшлися з партнеркою і я переїхала. Я б не сказала, що були проблеми з пошуком нового житла, допомагали знайомі. Це не було настільки складно як могло б бути. Зараз я живу в кімнаті, яку подруга подруги підказала. У соціальних мережах знайшла, і коло спілкування у мене це, в основному, люди зі спільноти або френдлі, так що в цьому відношенні все спокійно.

На жаль, з планами у мене зараз проблема, тому що у мене такий перехідний період. Ми нещодавно розійшлися і я ще поки не будувала жодних масштабних планів.

ЕЙВІС

Я прожила в Херсоні років 11, потім мама знайшла собі чоловіка, ми переїхали до Миколаєва. Там я була «обмеженою» людиною, так би мовити, мені давали зрозуміти, що я на цій планеті зайва. П'ять років я сиділа вдома безвилазно: не було ані друзів, ані знайомих. Потім я посварилася з вітчимом, і ми поїхали звідти. У Миколаєві я закінчила школу, отримала середню спеціальну освіту, навчалася на кухаря. Поки отримувала цю освіту, зрозуміла про свою орієнтацію, тобто, років в 17. Тільки прийняла себе. Жили з мамою, потім я жила сама, потім мама народила від іншого чоловіка дитину – Сашу, сестру, їй зараз 2 з половиною роки.

Я була в школі дуже замкнутою дитиною, тому що мене практично весь час принижував вітчим. Він прямим текстом мені казав, що «Юля, ти – порожнє місце, ти нічого не варта, як народилася, так і помреш». Це просто така людина, якій якщо щось не подобається, він буде це гнобити до тих пір, поки це не зникне. Ось він мене і гнобив протягом 5 років. Маму теж, але мене все-таки більше. З ним ще його мати була, не знаю, чи жива вона зараз чи ні, яка постійно підставляла мене у всяких моментах, дрібних там, але неприємних – іноді навіть мама могла підняти на мене руку через те, що я по суті не робила. І у мене ось за весь час не було взагалі друзів поки я не пішла вчитися далі на кухаря.

Був брат, але ми з ним з 16-ти років не спілкуємося. Тому що він одного разу поплутав речі, що таке сестра і що таке просто якась дівчина. Брат, скажімо так, хотів зайнятися зі мною сексом, і навіть дуже наполягав. Він – син моєї рідної тітки по батьковій лінії. Ми з ним дружили буквально з самого народження, постійно разом ходили. Це людина, від якої у мене не було взагалі ніяких секретів. Тобто, коли мені подобалася якась дівчина чи жінка (зазвичай мені подобалися жінки постарше мене), я йому про це казала, він про це знав, він мені розповідав до найменших подробиць, які у нього були стосунки з його дівчатами, як у нього вранці стояки, яєчка набухають. І ось, мабуть, він вирішив, що такі стосунки будуть доречними. З тих пір ми з ним не спілкуємося. Ось так всі мої друзі і пішли.

Я спочатку тиждень не могла розмовляти взагалі ні про що, ні на яку тему. Мама ходила в нерозумінні, постійно запитувала: «Що з тобою? Що таке?». А я довго не могла їй розповісти, але потім зібралася з духом і розповіла. Вона була в шоці, я її просила не говорити його мамі, вона і не казала доти, допоки це саме не з'ясувалося. У мене була тоді відразу до чоловічої статі взагалі категорична. Брат – це була остання людина, яку я взагалі могла сприймати як особу протилежної статі в принципі. Коли зі мною хтось намагався заговорити, на роботі або навчанні, просто людина протилежної статі, то

“

З ЛЮДЬМИ З ШЕЛТЕРУ – ВСЕ ПРОСТО КРУТО, НІБИ Я ЦИХ ЛЮДЕЙ ЗНАЮ ДУЖЕ БАГАТО РОКІВ. ВОНИ РОЗУМІЮТЬ І ПІДТРИМУЮТЬ, ДОПОМОЖУТЬ, ЯКЩО РАПТОМ ЩО, НАВІТЬ НАЙБІЛЬШ МІНІМАЛЬНІ ДРІБНИЦІ. ВСЕ ДОБРЕ. ЄДИНЕ ЩО – ЗАЛИШИЛОСЯ ПРОСТО СТАТИ ФІНАНСОВО НА НОГИ. ЯКБИ НЕ «ІНСАЙТ», ЯКБИ НЕ «ШЕЛТЕР», НЕ ЗНАЮ ЯК БИ ЦЕ ВСЕ БУЛО ЗАРАЗ.

”

ЕЙВІС

я не могла з ним спілкуватися, я замикалася, намагалася якось відповісти, щоб він просто відстав від мене і все.

Насправді мене ніколи не приваблювала протилежна стать: в п'ять років у мене була перша дівчина. Але ми, звичайно, не сприймали це як якісь стосунки – це просто була гра. Я намагалася припустити: «Невже мені подобаються дівчата?». І мене це якось відштовхувало, мені ставало від самої себе огидно. Мені сама думка про те, що я можу бути з гомосексуальної орієнтації мені якось заважала, сама собі суперечила. Тому що всі навколо казали, що це неправильно, так не повинно бути, «це не по природі». Але ось в 17 років, коли мене поклали в лікарню, я в палаті лежала з однією бісексуальною дівчинкою, їй було 16 років на той момент. Часто розмовляли по душах. І я їй розповідала, що ось дивно, чому мені подобається мій майстер з виробничого навчання в кухарському ліцеї, жінка. І вона мені так просто сказала: «Юля, та ти лесбійка!». І я їй: «Та ну ні, ти що, не може бути». Вона каже: «Ну, ти подумай». Я якось переночувала з цією думкою, і якось прийняла себе, це дійсно так, і не варто це заперечувати, в цьому немає сенсу.

Мамі це я не повідомляла тоді. Зараз вона, звичайно, знає, але це сталося без моєї згоди. В принципі, конфліктних ситуацій в моєму житті на цьому ґрунті не було, тільки з мамою, і це найприкріше. Мені не траплялися гомофоби, той же майстер, вона знала про мою орієнтацію, я їй сказала. Більше того, я їй не казала, що вона мені подобалася, вона сама це помічала. Проте ми з нею добре спілкувалися, здружилися, я приводила її додому часто, допомагала їй

до п'ятої ранку робити усілякі роботи. Так що гомофоби мені поки по життю, слава Богу, не траплялися, крім мами.

Одного разу я просто якось залишила планшет – не ставила його ніколи на блокування, тому що я мамі довіряла, вона ніколи не залазила в мої особисті речі, не шарилась ні в чому. Але тоді вона просто відкрила нашу переписку з подругою, ну а там все зрозуміло: ми обговорюємо дівчат. В той же день я зібрала речі і пішла, бо вона мені закотила скандал типу «Юля, що це таке? Як таке? Ти ж мені казала, що ні», і багато неприємних речей, які я намагаюся пом'якшити. Важко дуже про це говорити, тому що мама, якій я довіряла все життя, від якої у мене, крім цього, секретів не було, з якою ми могли абсолютно на будь-яку тему поговорити, і ось так от просто в один прекрасний день вона стала для мене чужою людиною по суті.

Я поїхала спочатку до подруги, потім я поїхала до Києва. У Києві намагалася влаштуватися на роботу. З Миколаєва мене посилали на стажування до Києва, в результаті, це вийшов обман, тому що робота зовсім не та, яку я повинна була виконувати, зовсім інші обов'язки. Так би мовити, я потрапила на лохотрон. Довелося повернутися до Миколаєва, пару днів я побула у подруги, потім згадала, що одного разу на сторінці Вконтакті «Ліги» розміщували оголошення, що є такий шелтер організації «Інсайт». Це було ще влітку, я написала їм на пошту, і навіть не очікувала, що вони відгукнуться. Мені написали буквально на другий день, сказали, що я можу приїхати. Я приїхала до Києва, мені було страшенно моторошно, тому що я не знала, куди я потраплю, я не вірила взагалі в те, що можливо таке, щоб просто надали житло ні за що, просто так, я не вірила. Кожної миті, кожного дня підозрювала, що є якийсь підступ. І ось я вже тут 4-й місяць і я просто в шоці, що таке взагалі буває. Це чудо.

Мама, коли я поїхала до Києва, за весь час зателефонувала мені близько 10-ти разів. І кожна наша розмова, особливо перші дзвінки, закінчувалися скандалами. Вона думає, що я десь шляюся, гуляю, що я там по всій Україні, хоча я їй кажу: «Мама, я в Києві, у мене все нормально, зі мною нормальні адекватні люди». Але вона цього не чує нібито, у неї якесь зрушення пішло. Вона, в принципі, перенесла дві важкі операції, два рази була на межі життя і смерті, її рятували, може, щось і порушилося. Адекватна людина не може так різко змінитися, я вважаю. Просто відвернутися від своєї дитини, якою би вона не була, це ж кров твоя.

Коли я відправляла заявку в шелтер, я уявляла собі квартиру, де дуже багато злих людей чомусь. На той момент, мені здавалося, що від мене відвернувся весь світ. Я взагалі коли ще влітку побачила це оголошення про шелтер, ми тоді ще з подругою ще пожартували: «Та там вони всі між собою все те саме». Я кажу: «Ну, чого ти, може і ні». Упереджена була занадто. А потім, коли я сюди потрапила, я починаю їй розповідати: «Тут такі-то люди, тут до мене нор-

мально ставляться, тут те і те, і прикинь, це безкоштовно, я не залишуся на вулиці!». Вона була в шоці.

Все не так страшно, як мені здавалося. Це казково і нереально. Додати, як такого мені особливо нічого, тому що «Інсайт» і так багато робить для того, щоб ми могли освоїтися і стати на ноги.

У мене з роботою сталася незручна ситуація. Я знайшла роботу в супермаркеті, пропрацювала там більше місяця, а потім зв'язалася з Приватбанком, і мені пообіцяли з гарантією 100%, що я буду на них працювати. Я до цього працювала на них 4 місяці, і хотіла повернутися назад, вони мені сказали «для формальності, просто для формальності, пройдіть один тест», а я вже звільнилася з «Фори», тому що я була впевнена, що мене візьмуть працювати в Приватбанк. І там були питання такі про наркозалежність, алкозалежність, ігromанію і т.д., і я відповіла на них чесно – у мене цього всього немає. І ось на цьому на тесті мені кажуть: «Вибачте, тест показав негативний результат, тобто, ви не проходите на роботу». Я не знаю, що могло його показати, але просто, зі свого досвіду, скільки я там пропрацювала, у них постійно щось зависає, можливо, це був якийсь внутрішній збій програми. Заново шукаю роботу. Попросила додатковий місяць, і мені дозволили.

Зараз я трошки щасливіша. Бракує, звичайно, рідної людини, яка могла б обійняти і сказати: «Я з тобою, все добре». Такої немає. Але зараз у мене є друзі, яких я тут знайшла, з якими ми добре спілкуємося, у мене є дівчина, у нас все взаємно, будуємо плани, у неї є дитина. З людьми з шелтеру – все просто круто, ніби я цих людей знаю дуже багато років. Вони розуміють і підтримують, допоможуть, якщо раптом що, навіть найбільш мінімальні дрібниці. Все добре. Єдине що – залишилося просто стати фінансово на ноги. Якби не «Інсайт», якби не «Шелтер», не знаю як би це все було зараз. Безкоштовне харчування, безкоштовне житло, безкоштовний проїзд – мене навіть мама так не забезпечувала!

НАСТЯ

Я з міста Макіївки, Донецька область, але все моє соціальне життя було в місті Донецьку: університет, робота, школа. Я якийсь час працювала і була волонтером фонду «Ізоляція». Починаючи з 2012-го і по 2014-й в Донецьку я співпрацювала з ними і було дуже добре. Це було одним з небагатьох культурних місць там, де було дуже цікаво і куди стікалася вся творча молодь, і взагалі весь культурний прошарок міста. Я там познайомилася з великою кількістю людей, для мене важливих на той момент, з деякими з них я продовжую спілкуватися, деякі відкололися. У 2014-му я вже там не зовсім працювала, скоріше була проектним волонтером і таким собі яскравим постійним відвідувачем. Я в 2013-му вже закінчила університет, моя спеціальність – інженер-механік хімічного виробництва. І я ніколи не працювала за фахом.

Напевно, з першого по третій курс було не дуже зрозуміло, що я взагалі з себе уявляю. Якийсь хлопчик сподобався, якась дівчинка сподобалася, не було якихось рамок. Я не можу сказати, що взагалі визначилася досі. У тому плані, що мені просто подобається людина як сутність, я особливо не ділю на стать. Зрозуміло, що якісь фізіологічні ознаки, і у багатьох людей є якісь поведінкові моделі, тобто, вони намагаються відповідати моделі жінки або моделі чоловіки. Але я якось для себе найчастіше помічаю, що я бачу людину як ряд якихось більш духовних проявів, ніж фізіологічних, і, відштовхуючись від цього, формується моя сексуальність. Я розумію, що я дівчина, і мені приємно перебувати в цьому тілі, я не відчуваю якогось дискомфорту. Це, до речі, сталося, не так давно: ще 2 роки тому я не могла себе так впевнено і добре відчувати. Я не знаю, з чим це пов'язано – може з якимись соціальними змінами, може бути, з віковими змінами. Я не можу це ні з чим зв'язати, і навряд зможу до кінця зрозуміти з чим це пов'язано. Просто стала комфортніше себе почувати. Раніше я відчувала страшний дискомфорт, мені моє тіло не подобалося і через це я себе не любила – важко, адже відрізнити своє тіло від внутрішнього себе, ти ж проєктуєш.

Напевно, те, що я перебралася з зони АТО, це невеликий, але все-таки стрес. Я перебралася з «малою кров'ю»: у мене не зруйнована квартира, нічого такого. Просто я поїхала, а потім там підірвали дорогу – тобто, я не думала, що поїду на довгий час, але вийшло так. І якось я опинилася в такій ситуації, що у мене не було ні грошей, ніякої підтримки матеріальної – в той період я ще пішла з роботи, в зв'язку з тим, що та ж компанія, почали збирати речі і переїжджати. І дому не було теж, я жила в хостелі. Потім я вже знайшла роботу, все почало налагоджуватися. Але якийсь стрес був, може він так і вплинув.

Це сталося в червні 2014-го. Я приїхала з Макіївки в Одесу, на кінофестиваль, волонтерити. У мені ще жевріли надії на те, що все налагодиться на Схо-

ді, я якось не думала про те, що це настільки серйозна ситуація. Ну, і хоча до цього вже підходило, я все ще думала (напевно, як і всі), що все нормально. А потім вже почалися більш запеклі військові дії. І потім минув місяць фестивалю, підірвали дорогу, і я назад не змогла виїхати. Я подумала, що залишуся на місяць. Цей місяць переріс у другий, третій, і так я залишилася на рік. Я дуже довго шукала роботу в Одесі, довго не могла її знайти, мені відмовляли на підставі того, що я з Донецька, вони цим все обґрунтовували і вважали, що цього достатньо. І лише через рік, наступного літа, я змогла поїхати додому, провідати батьків. Вони були раді, що я поза зоною АТО, що я не під обстрілами.

Я думаю, що конфліктні ситуації на ґрунті гендерної та сексуальної ідентичностей виникають, тому що деякі люди не до кінця усвідомлюють ситуацію і те, що люди по суті різні і мають різну природу. Можливо, вони про це глибоко ніколи не замислювалися. А я ще думаю, що великий вплив робить телебачення і взагалі громадськість, оточення наше, суспільство, і проблема саме в середовищі, в якому виховується людина. Тому що ось ми народжуємося, а в тому середовищі, в якому ми народилися, вже є якісь зачатки чогось не дуже позитивного, того, що буде засуджувати, власне. І я думаю, що потрібно працювати конкретно із середовищем.

У Донецьку ЛГБТ неяскаро виражене, і скоріше, воно ховається за якимись своїми місцевими тусівками. Там точно була спільнота, але вона теж відчувала якісь проблеми: у нас було кілька поетів і письменників, які точно були іншої орієнтації, і всі про це знали, але вони не робили якогось камінг-ауту. Я знаю, що було кілька випадків побиття на цьому ґрунті. Донецьк взагалі жорстке місто, там все дуже чітко, прямо, і там взагалі не люблять «інших» людей, і це стосується не тільки ЛГБТ. Якщо ти дотримуєшся якихось інших поглядів, то там трохи тиснули. ЛГБТ було важко.

У нас була школа журналістики, для ЛГБТ зокрема. У нас було кілька семінарів, ми запрошували спікерів. Кілька кінопоказів теж робили. Я тоді більше захоплювалася сучасним мистецтвом, і більше в тому середовищі варилася, але все одно ми робили такі штуки. А в Одесі мене взагалі відкинуло від таких речей, я більше займалася організацією допомоги воїнам АТО. На наступний рік ми допомагали дітям з дитячого будинку Макаренка. Це була ініціатива, пов'язана з книгами: ми збирали книги і потім їх продавали, а виручені гроші ми на якесь добре діло пускали.

Мені здається, в Одесі ще складніше з ЛГБТ. Тому що там більш радикальні погляди. Там більше сутичок. Якщо в Донецьку ЛГБТ ховається, то в Одесі воно не дуже ховається, там люди намагаються влаштовувати марші, виходять на них, або просто не приховують свою орієнтацію. І вони там стикаються з конкретними гомофобами. В Одесі дуже багато ультрасів, і вони постійно ганяють геїв. У мене є кілька друзів, так до них приходили додому, залякували

“

Я ОСТАННІ КІЛЬКА РОКІВ НЕ БУДУЮ НІЯКИХ ОЧІКУВАНЬ. НАМАГАЮСЯ НЕ БУДУВАТИ, ТОМУ ЩО ЯК ТІЛЬКИ ТИ ЇХ БУДУЄШ, ТО ОДРАЗУ ГОТУЙСЯ ДО ТОГО, ЩО ВОНИ РУЙНУВАТИМУТЬСЯ. АЛЕ У МЕНЕ БУЛИ ДУЖЕ ПОЗИТИВНІ ВРАЖЕННЯ ВІД ТОГО, ЩО Я ПОБАЧИЛА. МЕНІ ТУТ ОДРАЗУ СПОДОБАЛОСЯ – ТУТ ДОБРЕ, ЗАТИШНО, І ЛЮДИ ТУТ ХОРОШІ.

”

НАСТЯ

родичів. Але це на рівні поліції все дозволялося. Мені здається, що Одеса – це, в принципі, місто контрастів – там правда багато людей різних, приїжджають з різних регіонів, і, може бути, через це розмаїття ось таке відбувається. Мені незрозуміло, чому там таке сильне радикальне середовище. Я не очікувала в Одесі таке побачити. Це для мене було дивно. Але воно є.

На ґрунті політичних поглядів у мене були конфлікти і в Донецьку, і в Одесі. Але в Донецьку були зовсім яскраві, тому що це якраз був 2014-й рік, і починався весь цей рух – коли Крим вже окупували, в Донецьку тільки починалося, і ніхто не думав, що його будуть виривати. Потім почали завозити різних хлопців з Росії, це було дуже видно: по-перше, по говірці, по-друге, деякі запитували «як пройти на площу Леніна», а це найцентральніша площа в Донецьку, і це ненормальне питання для жителя Донецька – це як Майдан Незалежності для киян. На роботі у мене були конфлікти, тому що суспільство розділилося, і частина людей розуміла, що відбувається, а інші нічого не розуміли, і вважали, що все нормально, і те, що Росія вторглася, теж ок, і те, що Крим споконвічно російський і т.д. На ґрунті цього відбувалися зіткнення. Один раз 14-го березня, коли у нас був найбільший мітинг в Донецьку, такі гопарі притиснули мене на вулиці до стінки, але мені вдалося втекти. Там якраз в цей же день вбили людину, Діму – він взагалі не радикальний, не націоналіст, просто хороша людина, яка вийшла на мітинг за єдину Україну. Таких було багато. Після цього мітингу всіх розганяли. І ось ці гопарі розшукували тих, хто повертався поодиноці, щоб їх побити, переконати своїми методами. В Одесі це були такі побутові сварки, знову ж таки, на тлі політики, через те, що не сходилися поглядами. Там найпопулярніша тема – це Будинок Профспілок. Часто сутички

були з моїми співвітчизниками з Донецька. Кілька людей я знаю, які, поживши трохи в Одесі, змінили свою думку. Ось я жила з жінкою в хостелі, яка була дуже проросійськи налаштована. А потім ми не бачилися десь рік, а вона мене зустріла і каже: «Настя, мені здається, що я була не права. Мені так соромно».

Після Одеси я повернулася до батьків. Просто в Одесі я працювала в місці, де виявився непорядний начальник, і він виплатив тільки одну частину зарплати, а іншу просто заморозив на невизначений час – тобто, він мені ніколи її вже не виплатить. А я довго там працювала, і без перепочинку – з ранку до вечора. Я чотири місяці так пропрацювала, а потім втомилася і вирішила поїхати до батьків, тим паче, я їх рік не бачила. У нас дуже тісні стосунки з батьками, це дуже дорогі для мене люди. В Одесі я вичерпала себе: займалася там організацією показів артхаусного кіно, і мені було складно знайти прошарок людей, яким це дійсно потрібно. Незважаючи на те, що Одеса велика, вона дуже лінива, і щоб зібрати людей на якусь подію, потрібно докласти нереальну кількість сил, грошей, і взагалі всього. Але по суті, наскільки я зрозуміла, це людям не обов'язково. Я конкретно вичерпалася, бо робота була і фізична, і інтелектуальна, тож мені потрібен був відпочинок. Я справді відпочила. Я до них приїхала в грудні, пробула там 3 місяці, дізналася про організацію і написала їм. Я завжди хотіла переїхати до Києва, і мені здалося, що це хороша можливість, тим паче у мене не було грошей і ніде було жити. Моя подруга, з якою ми знайомі з моєї старої одеської роботи і яка теж зараз живе тут, скинула мені всю інформацію і я написала. Я хотіла навесні переїжджати якраз, у мене був такий план внутрішній – якраз так все і збіглося.

У Донецьку зараз некомфортно знаходитися. Ну, як – з батьками комфортно, тому що це рідні люди, а в самому місті не дуже. Оточення тисне на тебе, прапори, все якесь сіре, люди злі. Звичайно багато є і хороших людей, але прості люди займаються якимись своїми справами і не дуже хочуть лізти в політику. Там дорожче все. Всі спекулюють на тому, що отримують подвійну пенсію. Там же пенсіонери, в основному, залишилися – вони отримують допомогу від ДНР і українську пенсію. І для цього вони їздять на територію України (або хтось для них їздить) – це ще одна гілка спекуляцій. Багато людей зараз заробляють тим, що їздять на територію України, знімають кошти цих людей, повертаються назад і беруть великий відсоток, ну там 30%. Це грабіж, але менше ніхто не бере. Це дуже сумна ситуація. На блокпостах стільки грошей витікає – одна людина на машині платить 500 грн, а в середньому там за день, я навіть порахувати не можу, велика кількість, і, звісно, там гроші теж великі.

У шелтер я приїхала 1-го квітня, мене зустріла моя подруга, внутрішній адміністратор був тут, він мені все показав-розказав і заселив. Я до цього жила в хостелі, і я знала, що це чимось схоже на нього, просто тут середовище таке прикольне. Я останні кілька років не будую ніяких очікувань. Намагаюся не будувати, тому що як тільки ти їх будуєш, то одразу готуйся до того, що вони

руйнуватимуться. Але у мене були дуже позитивні враження від того, що я побачила. Мені тут одразу сподобалося – тут добре, затишно, і люди тут хороші. Мені особливо подобається те, що мені дають свободу дій: я ось вирощую рослини (горошок, помідори, перець, гірчицю, базилік) на балконі – і ніхто не проти. Тут всі веселі, ніхто не впадає у відчай по життю, тут просто хороша атмосфера. У плані правил тут все дуже гуманно – якщо є якісь особисті ви-моги, то один під одного підлаштовуються, і, таким чином, все вирішується. Будь-яке питання можна вирішити – і ми намагаємося дружити між собою: люди навіть готують їжу на всіх.

Іноді я люблю бути на самоті. Це ще необхідно для того, щоб робити якісь творчі штуки. Я пишу тексти, а текст вимагає тиші, навіть музика іноді сплутує або інший настрій навіює. Через те, що у мене був тривалий досвід життя в готелі, я вже призвичаїлася знаходити для себе якийсь кут – буквально, я сідаю на кухні, і, не зважаючи на те, що хлопці ходять курити, мені це ніяк не заважає – сиджу займаюся.

Я точно можу сказати, що це дуже важливий для мене проєкт, тому що він буквально мене підтримує матеріально. Якби не він, можливо, мені б довелося залишитися у батьків на довше і не приїжджати до Києва – і приїхала б навіть, не знаю, коли. А так мені шелтер дозволяє тут залишатися і вільно шукати роботу, витрачати час на це – тобто, більш ретельно її обирати, не хапатися за все, що завгодно, а шукати те, що мені подобається. Я, насправді, дуже хочу закінчити один свій текст – це така художня документалістика про моє життя за останні два роки, і я сподіваюся, що зможу його видати, але на написання мені ще потрібно 2-3 місяці. І поки я живу в шелтері – сподіваюсь, що я його закінчу, зможу безперешкодно з'їхати, знайду роботу і буду далі жити.

ЮЛЯ, 24 роки

Я з Донецької області, з Ясинуватої (місто біля Авдіївки). Переїхала звідти в 2014 році влітку, спочатку в Одесу. Там жила півроку, потім приїхала в Київ. Пожила тут чотири місяці, потім повернулася до Одеси. Тепер ось в грудні знову до Києва повернулася. Постійної роботи немає, тому не особливо прив'язана до певного міста, знову ж планую переїхати до Одеси.

Я вчилася в школі в Донецьку і у ВНЗ в Донецьку, було звичайне життя студента.

Мій університетський корпус був недалеко від обласної адміністрації, і я застала захоплення будівлі, прапори висіли. Потім почалися обстріли аеропорту і пам'ятаю, що 28-го травня (це день народження моєї мами) я їхала з Донецька через Макіївку вже, тому що прямої дороги не було. Моя дівчина в той час працювала бухгалтером біля Південного вокзалу, і у неї захопили роботу будівлю. І потім я поїхала в Одесу і забрала диплом. Дівчата знайоми казали, що в той час до нас в гуртожиток підселювали військових без дозволу. Вони займали порожні місця, і як вони мені розповідали це було досить страшно. Я поїхала в Одесу в середині липня, до кінця липня в моєму місті був дуже сильний обстріл, мама близько двох тижнів сиділа в підвалі.

Я бісексуалка. У школі нічого такого не було, а потім в 2012-му році мені перший раз сподобалася дівчина. Я рік не могла нікому сказати окрім своєї подруги, потім через рік я сказала мамі. З мамою якась напружена ситуація була, і я в сварці їй видала цю інформацію. Я не хотіла їй говорити, тому що у неї слабке серце, і я не знала як вона відреагує, я боялася за її здоров'я. В результаті, звичайно, не без психів, але зараз ми нормально спілкуємося, вона знає з ким я живу, і на цьому ґрунті більше немає ніяких сварок. У нас дуже велика різниця у віці, я пізня дитина, і у неї виховання зовсім інше. Мені здається, молодим батькам легше в таких ситуаціях. Вона мені сказала «Я знала, що таке є, але не думала, що нас це торкнеться», «Я не думала, що вас так багато». У неї навіть не було уявлення про те, що ці люди є в суспільстві.

Потім я написала на той момент незнайомій дівчині, вона вела проєкт «Голоси» на «Новинах Донбасу», це історії ЛГБТ-людей. Були відеозйомки. Я її не знала до того, як писала, і я писала, в загальному, для того, щоб вона мені якось морально порадила, допомогла, тому що я навіть не знала куди звернутися. Ми з нею почали спілкуватися, дружити, і вона мене ввела вже в цю тусівку донецьку. Люди різні, звісно, але мені стало набагато легше. Донецьк важке місто, мені весь час здавалося, що на мене всі дивляться, що всі навколо здогадуються, психологічний тиск якийсь було. І вона мене з цього стану вивела. Я не припинила думати, що на мене ніхто не дивиться, але принаймні я припинила думати, що це погано.

“

МЕНІ БУЛО ДУЖЕ ВАЖКО, Я ПЕРЕБУВАЛА З ЛЮДИНОЮ, ЯКУ НЕ МОГЛА БАЧИТИ, АЛЕ Я РОЗУМІЛА, ЩО МЕНІ НІКУДИ ПІТИ. У МЕНЕ І ГРОШЕЙ ОСОБЛИВО НЕ БУЛО, НЕ ТЕ, ЩО ВИЇХАТИ, А НА ЇЖУ. І ЯКБИ НЕ ШЕЛТЕР, ТО Я НЕ ЗНАЮ ЯК БИ ВСЕ СКЛАЛОСЯ. ПІДТРИМКИ ОСОБЛИВОЇ У МЕНЕ НЕМАЄ, ІНОДІ МАМА ДОПОМАГАЄ. АЛЕ ВОНА ДУЖЕ ХВОРИЄ, А ЗАМІСТЬ ТОГО, ЩОБ Я ЇЙ ДОПОМАГАЛА – ВОНА МЕНІ ДОПОМАГАЄ.

”

ЮЛЯ

Прийняття було довгим в плані того, як мене приймає суспільство. Я якийсь період жила в гуртожитку, і бачила, що люди помічають якісь речі – те, як я стриглася, знайомих з ЛГБТ-спільноти, які іноді до мене приходили. Але так, щоб сильно мене гнобили – ні. Були жарти якісь, насмішки від людей, які виходили ввечері на поверх. Фізичної розправи не було, відкритих сварок або сутичок теж. Може, тому що я дівчина, не знаю. Я нікому не поширювала цю інформацію. Мені здавалося на той момент, що це нікого не стосується. Якщо мене відкрито запитували, то я могла сказати правду. Потім вже починалася війна, і деяким друзям по навчанню я казала відверто, тому що розуміла, що ми більше не побачимося. Видно було, що є якась стіна. А є люди, які раділи, підтримували.

На першій роботі, це вже було в Одесі, я могла вільно жартувати на цю тему, і власник кафе знав. І я була не одна навіть в цьому кафе така. Потім я працювала в Києві в державній лікарні, і єдине, що було важко – лікарня психіатрична, і коли я зіткнулася безпосередньо з лікарями, то хоч від ярликів я і пішла вже, тим не менш, думала, що мене вирахують, і щось мені почнуть лікувати. Але, в принципі, все нормально. Довго не могла знайти роботу тут, тому туди і влаштувалася. Хороший досвід, але морально було важко.

Я знову приїхала в Київ, тому що видихлася в Одесі. Я близько 15-ти квартир змінила за ці три роки. Плюс дорого, Одеса, Львів та Київ – найдорожчі міста за вартістю оренди. Я хотіла їхати до мами навіть, тому що дуже втомилася. І поїхала перед цим до Києва, і так вийшло, що тут зустріла людину і залишилася в Києві. Виявилося потім, що це людина не моя, і так я потрапила в шелтер.

Я знала про шелтер ще від моєї першої дівчини, вона тут жила якийсь час у 2015-му році. Всі мої знайомі знали, що це, і розповідали про це міс-

це. Зараз у мене якраз критична ситуація виникла, тому що я залишилася без грошей і без роботи. Жила з людиною до цього безкоштовно, і бюджет у нас був спільний, а потім я з'їхала і довелося звернутися сюди. Всі знайомі казали, що тут нормально живеться, що є якийсь набір продуктів, але я не знала як це все влаштовано. Мені казали, що це квартира, але я не знала, які люди тут живуть. Мені говорили, що, в першу чергу, це трансгендерні люди. Не знала, ані де це знаходиться, ані район – нічого. Цікаво було, звичайно, куди я потраплю. Але я думала, що якщо мої знайомі тут жили, то і я витримаю в будь-якому випадку. Але виявилось, що тут дуже добре і умови хороші. Перші тиждень або два я не могла перелаштуватися, у мене шок був якийсь від колишніх стосунків, а тут 7 або 8 осіб зі мною в квартирі, це якось збивало з пантелику. Але зараз все набагато краще, звичайно. З'явилося спілкування, до цього у мене була віддалена робота, я сиділа одна вдома постійно в напрузі.

Мені подобається, що є правила проживання, це все ж організовує людей. Все дуже по-сімейному організовано, але є правила, від яких якщо люди відхиляться, то це буде дивно – розпивання спиртного або домашні тварини. Задоволена місцем розташування, хоч і далеко від центру, але зручно добиратися до метро.

З мешканцями стосунки хороші. Були якісь конфлікти і нестиковки – всі люди різні, але все це швидко вирішується. У людей різний характер, хтось цінує те, куди він потрапив, хтось – ні.

Я опинилася в скрутній ситуації, більше з психологічної сторони. Мені було дуже важко, я перебувала з людиною, яку не могла бачити, але я розуміла, що мені нікуди піти. У мене і грошей особливо не було, не те, що виїхати, а на їжу. І якби не шелтер, то я не знаю як би все склалося. Підтримки особливої у мене немає, іноді мама допомагає. Але вона дуже хворіє, а замість того, щоб я їй допомагала – вона мені допомагає.

Оля дуже швидко відповіла – я в середу відправила анкету, в четвер вона мені зателефонувала, а в п'ятницю я вже приїхала підписати договір.

У мене не завжди актуальна для нашої країни освіта – математична. До науки мене ніколи не тягнуло, але в цілому це пов'язано з програмуванням. Хоча закінчувала навчання більше для того, щоб мамі диплом показати. В Одесі вступала на культуролога, але грошей не вистачило на другий семестр навчання. Коли я заселялася, у мене була дуже критична ситуація, і я думала, що потрібно через «не хочу» йти або в програмування, або в тестування, хоча б. Зараз трохи вже розслабилася морально, у мене є час до закінчення терміну і маленький підробіток. Тому я думаю, може, в якусь літературну сферу податися. Хочу в коректуру піти, але не знаю, як вийде. Хочу жити в Одесі, але для цього можливості дуже обмежені.

“

**Я ДУМАЮ, ЩО ЦЕЙ ПРОЄКТ НЕ ТІЛЬКИ ПОВИНЕН
ІСНУВАТИ, АЛЕ ТАКІ Ж ПРОЄКТИ ПОТРІБНО
ВІДКРИВАТИ В ІНШИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ (...)**

”

МАРИНА

ПРОЄКТ «ШЕЛТЕР ДЛЯ ЛГБТ-ЛЮДЕЙ» ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ «ІНСАЙТ»

РЕДАКТОРКА:

Уляна Мовчан

НАД БРОШУРОЮ ПРАЦЮВАЛИ:

Поліна Байцим — інтерв'юерка, соціологиня

Ольга Ольшанська — інтерв'юерка, редакторка

Ліна Роговська — перекладачка

ІЛЮСТРАЦІЯ:

Наталя Левицька

ФОТОГРАФІЇ:

Лана Яновська

ДИЗАЙН:

Марія Долга